

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2013

Jan Myšák

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Jan Myšák

**Mediální obraz squatera
v českém tištěném zpravodajství**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Jan Myšák**

Vedoucí práce: **Mgr. Vlastimil Nečas**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

MYŠÁK, Jan. *Mediální obraz squatera v českém tištěném zpravodajství*. Praha, 2013. 73 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Vlastimil Nečas.

Abstrakt

V bakalářské práci Mediální obraz squatera v českém tištěném zpravodajství se zaměřuji na zobrazování menšiny squaterů v období červenec – srpen 2009. V těchto měsících média informovala o squattingu ve spojitosti s vyklizením pražské vily Milada v Tróji dne 30. června 2009. Jako předmět výzkumu jsem si zvolil česká tištěná média. Metodou kvantitativní obsahové analýzy rozebírám tematické zaměření studovaných článků, podobu vystupujících aktérů a další náležitosti zkoumaných textů. V teoretické části se věnuji mechanismu médií, zobrazování menšin a stručnému vymezení pojmu squatting.

Abstract

In the bachelor work Media image of squatter in the Czech press I focus on imaging minority of squatters in July - August, 2009. In these months, the media reported about squatting in connection with the eviction of Prague villa Milada in Trója on 30th June 2009. I chose Czech print media as the subject of my research. I examine thematic focus of the studied articles, form of protruding actors and other essentials of researched texts by the method of content analysis. In the theoretical part I pursue the mechanism of media, imaging minorities and brief definition of squatting.

Klíčová slova

mediální obraz, reprezentace, menšiny, squatting, kvantitativní obsahová analýza

Keywords

media image, representation, minorities, squatting, quantitative content analysis

Rozsah práce: 83 176 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

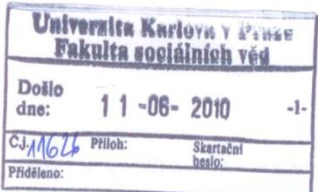
V Praze dne

Jan Myšák

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucímu své práce Mgr. Vlastimilu Nečasovi za objektivní kritiku a cenné rady při zpracovávání práce.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Myšák Jan	
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2008	
E-mail diplomantky/diplomanta: ka.sym@seznam.cz	
Studijní obor/typ studia: Mediální studia/kombinované	
Předpokládaný název práce v češtině: Mediální obraz squatera v České republice	
Předpokládaný název práce v angličtině: Media image of squatter in the Czech Republic	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012) LS 2010/2011	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Rekonstrukce mediálního obrazu squatera metodou kombinace kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy. Analýze podrobím zpravodajství TV Nova a ČT1 (především díky rozdílné interpretaci sociálně palčivých témat, jakým squatting bez pochyby je). Důraz bude kladen na zvolenou formu daných mediálních sdělení, jaké stereotypy a mýty o squaterech se ve zpravodajství objevují. V závěru dojde ke srovnání mediálních obrazů vytvářených ČT1 na straně jedné, TV Nova na straně druhé a vytvoření jejich průniku. Závěrečnou konstrukci mediálního obrazu doplním o srovnání s vlastními poznatky nabytými při natáčení dokumentu o squaterech Obsad' a žij – nakoľik odpovídá mediální obraz mnou viděné skutečnosti, do jaké míry ovlivnily zažité stereotypy reakci diváků na dokument, kterou zjistím dle připraveného dotazníku.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): ÚVOD 1. SQUATEŘI V TELEVIZNÍM ZPRAVODAJSTVÍ 1.1. Důvody výběru zkoumané sociální skupiny squaterů 1.2. Důvody výběru daných médií ČT1 a TV Nova 2. KDO JE SQUATER 2.1. Charakteristika sociální skupiny squaterů, squatting jako projev anarchismu 2.2. Historie squattingu v České republice posledních desetiletí s důrazem na vývoj situace okolo squatu Milada 2.3. Squatting v sousedních státech, především ve státech, kde probíhalo natáčení našeho dokumentu Obsad' a žij 2.3.1. Polský squat Rozbrat (příklad squattingu v konzervativní zemi) 2.3.2. Německý squat Brunnenstrasse (příklad legalizovaného squattingu) 3. KOMUNIKACE SE SQUATERY 3.1. Výběr z výroků o pražských squaterech z úst veřejných činitelů (doplňné o komentáře zjišťující, nakoľik může daná osoba reagovat na problém squattingu pouze ve svůj prospěch a čeho	

<p>tím může u veřejnosti dosáhnout).</p> <p>3.2. Výběr z odpovědí občanů, žijících v blízkosti pražských squatů, na otázky týkající se soužití s touto sociální skupinou.</p> <p>4. ANALÝZA MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ O SQUATERECH</p> <p>4.1. Analýza zpravodajství ČTI</p> <p>4.1.1. Charakteristika televizní stanice ČTI</p> <p>4.1.2. Analýza daných mediálních textů</p> <p>4.2. Analýza zpravodajství TV Nova</p> <p>4.2.1. Charakteristika televizní stanice TV Nova</p> <p>4.2.2. Analýza daných mediálních textů</p> <p>5. KONSTRUKCE, KOMPARACE A PRŮNIK MEDIÁLNÍCH OBRAZŮ VYTVÁŘENÝCH TV NOVA A ČTI</p> <p>6. DOPLNĚNÍ O REAKCI DIVÁKŮ NA DOKUMENT OBSAĎ A ŽIJ</p> <p>6.1. Anotace dokumentu</p> <p>6.2. Vzor dotazníku předkládaného divákům (dotazník bude soustředěn na pro publikum překvapivé informace)</p> <p>6.3. Srovnání odpovědí v dotazníku se závěry získanými v analýze (kapitoly 4. a 5.)</p> <p>7. ZÁVĚR</p> <p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován):</p> <p>Zpravodajství TV Nova a ČTI týkající se událostí spojených se squatingem (především z období napjaté situace kolem squatu Milada – červen, červenec 2009)</p> <p>Postup (technika) při zpracování materiálu:</p> <p>Sledování vybraných televizních zpráv, jejich kvantitativní a kvalitativní analýza za pomoci odborné literatury.</p> <p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Danesi, M.; Understanding media sémiotice; Londýn; Arnold; 2002 (Kniha pojednává o sémiotických znacích užívaných v mediálních sděleních, důraz je kladen na obrazovou složku daných sdělení.) 2) Disman, M.; Jak se vyrábí sociologická znalost; Praha; Karolinum; 2002 (Autor seznamuje srozumitelnou metodou se základy vytváření a zpracování mediálních výzkumů, užívá častých příkladů z praxe.) 3) Pickering, M.; Stereotyping, The politics of representation; New York; Palgrave; 2001 (Tematicky rozdělená publikace se zabývá především vykreslením kulturní identity a konstrukcemi normality a pořádku ve společnosti.) 4) Čmejrková, S., Hoffmannová, J.; Jazyk, média, politika; Praha; Academia; 2003 (Na příkladech veřejných projevů z devadesátých let kniha analyzuje institucionální komunikaci a konverzaci v médiích.) 5) Schulz, W., Scherer, H., Hagen, L., Reifová, I., Končelík, J.; Analýza obsahu mediálních sdělení; Praha; Karolinum; 2004 (Kolektiv autorů předkládá praktické příklady, na nichž seznamuje s metodami obsahové analýzy, procesy politické komunikace a měřením informační kvality.) 6) Strauss, A., Corbinová, J.; Základy kvalitativního výzkumu; Brno; Podané ruce; 1999 (Autorský tým seznamuje čtenáře se zásadami a postupy užívanými při kvalitativní obsahové analýze.)
--

- 7) Machno, N.; **Boj proti státu a jiné eseje**; Praha; AK03; 1999 (Autor předkládá svůj pohled na postavení anarchistů ke státním zřízením a zákonům všeobecně.)

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- 1) Hudcová – Paurová, D.; **Mediální obraz bezdomovce na stránkách časopisu Nový Prostor v období 01/2006 – 12/2006**; vedoucí práce: PhDr., Tomáš Trampota, Ph.D.; Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky; Mediální studia; rok schválení tezí: 2007; bakalářská práce
- 2) Kaschteová, G.; **Reprezentace drogově závislých ve vybraných tištěných médiích**; vedoucí práce: Mgr. Vlastimil Nečas; Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky; Mediální studia; rok obhajoby práce: 2009; bakalářská práce
- 3) Vorlová, H.; **Porovnání mediálního obrazu pražských squaterů v deníku Mladá fronta DNES v letech 2000 a 2009**; vedoucí práce: PhDr. Alice Tejkalová; Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky; Žurnalistika; rok schválení práce: 2009; bakalářská práce
- 4) Havlíková, M.; **Hodnotové inklinace českých novinářů a novinářek na příkladu zobrazování sociálně marginalizované vrstvy squatterů**; vedoucí práce: PhDr. Lenka Vochocová; Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky; Mediální studia; rok schválení práce: 2010; magisterská práce

Datum / Podpis studenta/ky

10.6.2010

Jan Hájek
.....

Změny oproti schváleným tezím

Po dohodě s vedoucím práce byly provedeny tyto změny oproti schváleným tezím

- a) Změna analyzovaného materiálu – během předvýzkumu se večerní televizní zpravodajství ukázalo jako nedostatečně početný výběrový soubor, nahrazeno bylo tištěným zpravodajstvím
- b) Redukce analytických metod pouze na kvantitativní obsahovou analýzu – její kombinace s kvalitativní metodou byl na bakalářskou práci příliš ambiciózní cíl
- c) Minimalizace role dokumentu *Obsad' a žij* – původně plánovaná komparace informací z natáčení s mediálním obrazem byla vzhledem k tématu irelevantní, obdobně jako vyhotovení dotazníku na dokument zaměřeného
- d) Doplnění o kapitoly zaměřené na zobrazování menšin na úkor pasáží o sqtingu – vzhledem k zaměření práce na mediální studia, nikoliv na sociologii

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD.....	2
1. MÉDIA A SPOLEČNOST	3
1.1 NASTOLOVÁNÍ AGENDY, GATEKEEPING A ZPRAVODAJSKÉ HODNOTY.....	3
1.2 ZOBRAZOVÁNÍ MINORITNÍCH SKUPIN V MÉDÍCH	5
1.2.1 <i>Témata spojená s menšinami</i>	7
1.2.2 <i>Nastolování agendy o menšinách</i>	7
1.3 REPREZENTACE VE ZPRAVODAJSTVÍ	8
1.3.1 <i>Strategie utváření mediální reprezentace</i>	9
1.3.2 <i>Úrovně reprezentace</i>	10
2. KDO JE SQUATER	11
2.1 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍ SKUPINY SQUATERŮ.....	12
2.2 IDEOVÉ DŮVODY SQUATINGU	12
2.2.1 <i>Ideje squatingu</i>	13
2.3 STRUČNÁ HISTORIE SQUATINGU	14
2.3.1 <i>Historie squatingu na území České republiky</i>	14
3. ANALÝZA MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ	16
3.1 KVALITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA.....	16
3.2 KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA.....	16
3.3 CÍL VÝZKUMU	17
3.4 VÝZKUMNÁ METODA	17
3.5 FORMULACE HYPOTÉZ	17
3.6 DEFINICE VÝBĚROVÉHO SOUBORU	20
3.7 VZOREK ZKOUMÁNÍ	20
3.8 JEDNOTKA MĚŘENÍ.....	20
3.9 KATEGORIE	21
3.10 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ KÓDOVÁNÍ	23
3.11 POTVRZENÍ HYPOTÉZ	31
3.12 VÝZKUMNÉ ZÁVĚRY	41
3.13 KONSTRUKCE MEDIÁLNÍHO OBRAZU SQUATERA	44
ZÁVĚR	45
SUMMARY	46
POUŽITÁ LITERATURA.....	47

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na mediální reprezentaci squaterů v českém tisku po vyklizení squatu Milada (červenec – srpen 2009). V té době jsem měl o fenoménu squatingu minimální povědomí. Zajímat jsem se o něj začal při natáčení dokumentárního snímku „Obsad' a žij“, kterého jsem se účastnil jako kameraman. Během pobytu v německých, polských a pražských squatech a v průběhu rozhovorů s jejich obyvateli jsem si na squating vytvořil určitý pohled, zajímalo mne, jak o nich referují média.

Teoretickou část práce rozdělují do dvou oddílů. V prvním, nazvaném „Média a společnost“, nejprve přibližuji mediální mechanismy a principy nastolování agendy. Dále se věnuji způsobům zobrazování minorit, mezi které squateři patří, a jejich zažité mediální reprezentaci.

Ačkoliv je tento text zaměřen na mediální studia, druhý oddíl teoretické části „Kdo je squater“ vymezující pojem squatingu a seznamující s jeho historií považuji za důležitý prvek kontextualizace tématu.

V empirické části se věnuji konstrukci mediálního obrazu squaterů v českém tištěném zpravodajství po vyklizení vily Milada. Jako metodu pro výzkum jsem si zvolil obsahovou kvantitativní analýzu, která je pro studium velkého množství textu ideální. V metodologické části uvádím její stručnou charakteristiku, závěrem potvrzuji předem stanovené hypotézy a komentuji získaný mediální obraz squatera.

1. Média a společnost

Vztah médií a společnosti je nevyhnutelně reciproční. Média jsou sociální instituce a jako taková nemohou stát „mimo společnost“. Jak píše Jiráček a Köpplová (2007), média ovlivňují společnost a společnost ovlivňuje média. „*Kdyby kultura neovlivňovala média, byla by si média v každé společnosti značně podobná*“ (Grossberg, Wartella & Whitney, 2006: 64).

Na druhou stranu vykazuje mediální produkce celou řadu společných transkulturních principů, o nichž budou pojednávat následující kapitoly. V souvislosti s univerzálním charakterem způsobu mediální produkce je často zmiňována globalizace médií či kultura masmédií (např. Kloskowska, 1967). Paradoxně právě v globální společnosti je vykreslena poměrně ostrá hranice mezi většinovou společností, která má privilegium definovat významy a jejíž součástí je také masová mediální produkce, a mezi společenskými minoritami, které jsou předmětem těchto významňovacích praktik (*signifying practice*; Hall, 1997). Tím se média stávají významnými nositeli norem a hodnot dané společnosti, které jakožto sociální instituce sama aktivně spoluutvářejí.

1.1 Nastolování agendy, gatekeeping a zpravodajské hodnoty

Zpravodajství ve všech svých podobách by mělo plnit funkci nestranného a objektivního producenta sdělení, směřovaného příjemcům z masové společnosti (Etický kodex novináře, 1998). Uvedený apel z etického kodexu vychází z teze označované jako hypotéza zrcadlení (*reflection hypothesis*; Renzetti a Curran, 2005: 182). Je založena na předpokladu, že média pouze pasivně odrážejí chování, vlastnosti či hodnoty, jež ve společnosti převládají. V přímém rozporu s touto hypotézou argumentují McCombs & Shaw (orig. 1972), kteří přišli s konceptem **nastolování agendy** (*agenda setting*). Neboli jsou to média, která vybírají, co stojí za pozornost, a určují, co je a není důležité. Tento způsob výběru témat představuje hlavní aspekt jejich vlivu.

S nastolováním témat úzce souvisí koncept **gatekeepingu**, za jehož autora je v oblasti médií považován Kurt Lewin (1947). Označuje proces, kterým tvůrci mediálních obsahů filtrují a vybírají informace, které poté dále šíří. Teorii gatekeepingu

dále rozpracoval White (1950). Zaměřil se na faktory, které ovlivňují rozhodování editorů o tom, které zprávy v novinách zveřejní a které nikoli. Whitova studie byla následně kritizována za opomenutí externích faktorů (např. organizačních), nicméně lze souhlasit s jádrem argumentu – tedy že mediální produkce a související utváření významů je ovlivněno pohledem a rozhodováním dominantní společenské skupiny.

John Fiske označuje zpravodajství za „*maskulinní podobu soap opery*“ (2011), jelikož sleduje osudy velkého množství postav ve velmi dlouhém časovém rozpětí, z nichž některé (hlavní hrdinové) se na obrazovkách objevují výrazně častěji a na jejich jednání je kladen větší důraz než u ostatních vystupujících (vedlejší postavy a epizodní role). Moderátoři a redaktoři tu slouží jako stálí vypravěči, kteří diváky provázejí jednotlivými díly. Podstatné pro Fiskeho výrok je také užití pojmu „maskulinní“, značícího výraznost mužského elementu při produkci zpráv.

Většina pracovníků v mediální sféře i osob promlouvajících ve zpravodajství je skutečně mužského pohlaví – tyto osoby navíc ve velké míře zastávají všeobecně uznávané a autoritativní funkce. Kromě jednostranné genderovanosti mediální produkce lze vysledovat i další charakteristiky typické pro osoby působící v mediální sféře. Ty dohromady utvářejí dominantní obraz producenta (i příjemce) informací předkládaných v rámci zpravodajství. Hartley (1982) hovoří o „*pohledu na svět očima pracujícího heterosexuálního bělocha ze střední třídy*“.

Takovýmto pohledem zatížená informace je mezi producenty a příjemci úspěšně přenositelná díky předpokladu, že většinový divák bude zařaditelný do sociální stejné skupiny jako producent informace. Sociologické výzkumy (Chang & Fu, 2004, in Poindexter & Meraz, 2008) potvrdily, že zpravodajské relace sledují ve větší míře muži, vracející se odpoledne ze zaměstnání, než ženy, pro které je určeno především odpolední vysílání sestavené ze seriálů či pořadů pro hospodyňky¹.

Fakta, o kterých bude masové publikum informováno, si vybírají sama média. Tomuto výběru jsou podrobena témata, která jim zprostředkují zpravodajské agentury (např. Agence France-Presse, Reuters, Associated Press; Boyd-Barrett, 2010). V závislosti na povaze média ale zpravidla není možné věnovat se všem tématům stejnou měrou, proto musí média získané informace roztřídit a rozhodnout, jaké z nich následně sdělí publiku a jaké zhodnotí jako nedůležité.

---

¹ Vychází se přitom z genderově-stereotypního předpokladu, že typickou ženou je žena v domácnosti, žena pečující o dítě, resp. žena vracející se z pracovní směny dříve než muž.

Kritéria, kterými média poměřují zpravodajskou přijatelnost událostí a vhodnost jejich zpracování, se nazývají ***zpravodajské hodnoty*** (Hartley, 1982):

- a) **Frekvence:** počet zmínek o události napříč jednotlivými zpravodajskými bloky
- b) **Práh pozornosti:** výjimečnost události a její šance zaujmout příjemce
- c) **Jednoznačnost:** množství detailů, které je možné zamlčet, aby nedošlo k mýlce
- d) **Souznění:** tradice a zvyky v zemi určují, několik bude pro příjemce sdělení smysluplné
- e) **Objektivnost:** globálnější a atraktivnější události získávají více prostoru
- f) **Překvapivost:** neočekávaná událost by měla být podána ve srozumitelném kontextu k těm běžným
- g) **Průběžnost:** probírané témě může v budoucnu změnit podobu
- h) **Kompozice:** zprávy podléhají hierarchii, kdy domácí mají přednost

Galtung & Ruge (1965) uvádějí i hodnoty kulturně vázané:

- i) **Elitní národy:** události z celosvětově známějších a výraznějších států mají přednost
- j) **Elitní osoby:** často se probírají běžné starosti celebrit
- k) **Zosobnění:** příjemce upoutají příběhy konkrétních individuů
- l) **Negativita:** špatná zpráva vyvolá větší pozornost než pozitivní

1.2 Zobrazování minoritních skupin v médiích

Veškeré situace, lidé nebo jevy, které se vymykají dané představě předpokládaného producenta i příjemce sdělení, a tedy narušují prostředí sociální skupiny, která spolu komunikuje, jsou jí cizí. Tato odcizenost odlišnému aktérovi zpravodajství může vést k explicitnímu zdůrazňování rozdílů až do té míry, že je lze považovat za základní vlastnosti tohoto aktéra. Jejich převahu nad možnými společnými rysy ještě umocňuje fakt, že právě vyjmenování konkrétních odlišností často uvozuje charakteristiku tohoto aktéra. Následné nezmnění sdílených vlastností mezi promlouvajícím a divákem staví

aktéra zpravodajství do pozice nenormálního ve vztahu k příjemci informace a ten následně po celý zbytek zprávy vnímá aktéra jako minoritní část společnosti (srov. Wolfsfeld, 1997).

Často dochází i k případům, kdy se v souvislosti s danou sociální skupinou užívá pouze pojmů, které si příjemce automaticky s danou minoritou spojí na základě zažité reprezentace (Burton a Jiráček, 2008). Například adjektivum „nepřizpůsobivý“ či označení „neplatič“ lze v současnosti v určitých kontextech chápat téměř jako synonymum pro kategorii „Rom“ (Mikuš, 2006; Křížková, 2007). Ačkoliv v celé zprávě nemusí být konkrétní slovo „Rom“ vůbec vyřčeno, příjemce mediálního sdělení si zastupující výraz dekóduje na základě své vlastní zkušenosti (Křížková, 2007).

Je pravděpodobné, že ve většině případů nejde o osobní zkušenost, nýbrž že ji zprostředkovalo právě médium kdysi v minulosti (ibid.). Uvedený princip posiluje postavení média jako faktoru, který formuje obraz o světě v každém příjemci.

Slovní charakteristiku dané nenormality mohou navíc posilovat obrazové prvky, například samotná vizáž aktéra na dokumentační fotografii. Už na základě té si mohou příjemci spojit aktuálně viděné s dříve zažitým – v případě menšin často v negativních souvislostech a často se zkušenostmi zprostředkovanými právě médii.

Kromě vzhledu charakterizuje aktéra i titulek. Squater může být obecně uváděn stručně jako „squater“ (u ostatních promlouvajících se na daném místě objeví jejich společenská funkce - politik, policista, u bezejmenných respondentů v anketě nic). Tento titulek poté díky zažité reprezentaci působí na většinu diváků jako negativní označení spojené se samotnou odlišností aktéra.

Na druhou stranu se může stát, že v případě úspěšné kulturní akce za účasti squaterů je promlouvající squater označen jako „vystavující squater“ nebo „organizátor squater“. To by jej sice mělo stavit do pozitivního světla, nicméně divák po zamýšlení se nad tímto slovním spojením zhodnotí jeho postavení jako výjimečné², což ve výsledku ještě umocní vnímání konkrétního squatera jako ojedinělého úkazu v nepracující a nepřizpůsobivé komunitě squaterů. Zpravodajství tak vyzdvihuje pozitivní stránky konkrétního squatera, ale ve výsledku posiluje negativní vnímání sociální skupiny squaterů jako celku. „*Zaujímá tedy antidiskriminační postoj za pomoci stereotypů, kterými předsudky vůči menšinám spíše potvrzuje*“ (Mikuš, 2006).

---

² Pozitivní vystavující nebo účinkující - někdo, kdo vyvíjí aktivitu, prezentuje svou práci a ostatní společnost ho za to oceňuje a umožní mu ukázat se, ve spojení s negativním squater - viz výše.

1.2.1 Témata spojená s menšinami

Squateri se do zpravodajství dostávají v souvislosti se specifickými tématy, málokdy spojenými s pozitivní událostí, která se obešla bez konfliktů. Často se dokonce stává, že představitelé z řad squaterů nemají možnost do médií promluvit a stávají se pouze objektem v promluvách zástupců majoritní části české společnosti, kteří se o nich ve velké většině nevyjadřují pozitivně. U neoborných vyjádření k tomu dochází právě v důsledku stereotypizace squaterů jako nenormálních a odlišných členů společnosti (Klvačová a Bitrich, 2003).

Charakteristické dále je, že minoritní skupiny se ve zpravodajství objevují pouze ve spojitosti s jedním typem událostí - squateri konkrétně s událostmi typu obsazení nebo vystěhování nemovitosti, anarchistické demonstrace apod. Squater v těchto událostech figuruje jako strůjce daného problému, resp. jako prvek, který vyřešení situace komplikuje. Tento jev se nazývá *situační atribucí*, při níž jsou vlastnosti a aspekty situace připisovány nejen konkrétní události, ale i promlouvajícímu subjektu - v uvedeném případě squaterovi (Trampota, 2006).

Tato marginalizovaná reprezentace může vyvolávat pocit, že když se squater objevuje ve zpravodajství hlavně v souvislosti s událostmi o demonstracích, policejních zásazích a ilegálním pobytem v nemovitostech, tak od něj normální člověk nemůže očekávat nic dobrého, a vyvolává v něm strach ze samotného setkání s touto sociální skupinou (ibid.).

1.2.2 Nastolování agendy o menšinách

S lidmi vyčleněnými z majoritní společnosti jsou rovněž spojovány faktory, které většinová společnost odsuzuje, jako je například užívání návykových látek, nezaměstnanost a další. Za což opět z velké části může reprezentace - ve zpravodajství je možné squatera vidět nejčastěji v hloučku jemu podobných osob, v obnošeném oblečení, s cigaretou či lahví alkoholu v ruce, jak jen postávají na rohu domu a pozorují okolí. Díky tomuto oddělení od ostatních členů společnosti mají diváci problém squatera zařadit do sobě známé sociální skupiny, squater tedy působí ve zpravodajství značně dekontextualizovaným dojmem (Křížková, 2007: 18).

Z tohoto důvodu může u společnosti převládat pocit, že právě díky negativnímu společenskému chování se z daného člověka stal squater. U diváka může toto

pozorování dojít až do té míry, že si na základě sledování sociální skupiny squaterů začne uvědomovat a vážit svého vlastního zázemí, stálého pracovního poměru a potřebu vyvarovat se návykovým látkám, které by mohly jeho stávající sociální postavení ohrozit a odkázat ho k propadu do této skupiny squaterů, stojící na okraji společnosti.

1.3 Reprezentace ve zpravodajství

Ve všech druzích médií dochází v určité fázi mediace daného problému k jeho zobrazování zažitým a dříve použitým způsobem, čímž média vytvářejí jeho **mediální reprezentaci** (Burton a Jiráček, 2008). Jde o jev, při němž se postavy vystupující ve zpravodajství objevují v pro ně standardních situacích a prostředích a plní v nich svou zažitou roli. Jak uvádějí Jiráček a Köpplová (2007), mediální reprezentace je procesem, jenž abstraktním ideologickým pojmům dává konkrétní podobu.

Reprezentace je do jisté míry důležitá, neboť umožňuje příjemci snadněji identifikovat aktéry daného sdělení a usnadňuje mu spojit si nově viděné s něčím, s čímž přišel do styku v rámci své předchozí osobní zkušenosti. Na druhou stranu představuje vlivný mocenský nástroj, neboť tam, kde publikum nemá vlastní zkušenost s nějakou skupinou, je velmi pravděpodobné, že bude akceptovat sociální konstrukci reality prezentovanou médii jako „skutečnou“ (Jiráček a Köpplová, 2007: 144).

Podle Fairclougha (1995) probíhá reprezentace v každém mediálním sdělení souběžně s konstrukcí vztahů a identit. Znamená to, že na základě viděného obrazu zasazeného do určitého kontextu si divák vybuduje k reprezentovanému určitý vztah. Pokud se v následujícím zpravodajství tito aktéři neobjeví ve spojení s jinými tématy či situacemi a jejich mediální reprezentace neprojde určitým stupněm vývoje, příjemce nemá v rámci sledování médií šanci svůj postoj k reprezentovanému změnit.

Sedláková (2008) rozlišuje dvě roviny vnímání reprezentace:

- a) „reprezentovat“ ve smyslu zastupovat událost či osobu na základě preexistence reality,
- b) „reprezentovat“ ve smyslu prezentovat a opakovaně zobrazovat (reprezentovat) události či osoby na základě rozhodnutí, co z viděného zaznamenat.

Problém při zobrazování nastává, pokud se mediální reprezentace začnou lišit od skutečné charakteristiky aktérů. Jak píše Fairclough (1995), média nepředkládají striktně pravdivý obraz reality, ale upravují ho v závislosti na sociálních pozicích, zájmech a cílech producentů sdělení.

Hlavním rysem mediálních reprezentací je opakované zdůrazňování určitých vlastností typických pro zobrazované. Výběr těchto zmíněných charakteristik záleží pouze na producentovi sdělení, který je ovlivněn jeho subjektivním pohledem na danou problematiku³ a tematickým zaměřením daného zpravodajského příspěvku.

1.3.1 Strategie utváření mediální reprezentace

Vlastnosti a situace zdůrazněné v mediální reprezentaci se objevují na úkor opomíjených, ačkoliv ty můžou pro jejich nositele nabývat stejné důležitosti jako vlastnosti zmíněné. Tím, že médium dané skutečnosti ignoruje a neinformuje o nich, vytváří v příjemci zkreslený pocit při sledování zpravodajství a může mít za následek nesprávné propojení viděné mediální reality s vlastní skutečností, čímž značně ovlivní konstrukci finálního obrazu (Hall, 1997).

Například squaty „*jsou považovány za hnízda extremismu, což je často účelovým vysvětlením pro aktivity nekonformních a často anarchistických skupin, které squatují*“ (Squatting v ČR, 2005). Opomíjenými skutečnostmi v mediálních reprezentacích pak bývají okolnosti, za kterých se daný jedinec stal squaterem (nelehká finanční situace, či přesvědčení o nedůležitosti soukromého vlastnictví a pohrdání systémem moderní masové společnosti, praktikování squatingu jako boj proti komercializaci a většinovému názoru společnosti na alternativní kultury a styl života). Často také nemusí být uvedena informace, že daný okupovaný objekt byl dlouhou dobu prázdný, neudržovaný a že nastěhovaní squateři se zasloužili o nutné opravy na domě, pořádají v jeho prostorách kulturní akce atd.

Producent sdělení v uvedeném případě využívá selektivní či manipulativní strategie utváření mediální reprezentace (např. Renzetti a Curran, 2005).

---

³ Ačkoliv novinář respektující etický kodex má závazek objektivity a nestrannosti, více [online] URL: <http://syndikat-novinaru.cz/index.php?web=1&main=5&sub=36&main_tit=Etika&sub_tit=Eticky_kodex> [cit. 2013-05-12]

1.3.2 Úrovně reprezentace

Na základě ustálené formy reprezentace je zpravodajcům umožněno podávat základní informaci a nastínění situace ve zkrácené formě a více se věnovat rozvíjení konkrétního problému namísto dlouhého a detailního popisu základních faktů, které jsou všeobecně považovány za platné a známé právě díky zažité podobě reprezentace. Dle intenzity ustálenosti vazby mezi reprezentovaným a popisovaným a mezi popisovaným a reálným se rozlišuje několik typů reprezentace (Trampota, 2006).

První kategorií je „typ“ (ibid.). Jedná se o opakovanou prezentaci konkrétního projevu s důrazem na posílení určité vlastnosti zobrazovaného (atributu), která se opakuje i ve spojitosti s ostatními představiteli tohoto typu. Určitý subjekt je tedy ve zpravodajství opakovaně představován spíše jako zástupce určitých a opakujících se vlastností, typických pro jeho sociální zařazení do společnosti, než jako představitel individuality. Je rozpoznatelný jako určitá pravidelnost žánru, ale je vykreslen dostatečně do hloubky, tudíž se nestává stereotypem. Mezi základní typy aktérů zpravodajství patří *politik, zločinec či nezávislý odborník*.

Konkrétně squater by dle tohoto rozdělení patrně příslušel do kategorie zločinců, neboť se často objevuje v situacích, ve kterých stojí proti zákonům a policii; jeho názory a projevy jsou také v rozporu se současnými představiteli politické moci, ale nejsou prezentovány ani jako akty sociální vrstvy na úrovni politiků, ani jako prohlášení nezávislých odborníků na danou problematiku už jen proto, že nejsou nestranní, ale prezentují značně vyhraněné názory, za kterými si stojí a otevřeně se k nim hlásí (srov. Sborník, 2005; Sheen, 2007).

Druhá varianta se nazývá „archetyp“ (Trampota, 2006: 93). Vyjadřuje opakující se reprezentaci, která je v dané společnosti zakořeněna a pohybuje se na úrovni zpravodajského příběhu. Nejčastěji se týká základních a všemi diváky snadno identifikovatelných hodnot a principů společnosti jako je např. přežití, život, smrt, dobro, zlo apod. Jednotlivé situace a příběhy ve zpravodajství lze tedy zařadit do archetypálních skupin: boj dobra proti zlu, dosažení úspěchu za pomoci píle, neustálé čelení přírodním živlům atd.

Squateri by byli pravděpodobně nahlíženi prizmatem archetypu zla, protože bývají zobrazováni především v situacích, v nichž stojí proti zákonu zastupovanému policií, která reprezentuje archetyp dobra. Jejich případné úspěchy při opravách osquatovaných prostor nebo při pořádání kulturních akcí nebývají zmíněny buď vůbec

(Obsad' a žij, 2004: 33), nebo zaniknou mezi informacemi o jejich anarchistické příslušnosti (dle Sborník, 2005).

Poslední kategorii podle Trampoty (2006) představuje stereotyp - zjednodušená a zkreslená reprezentace, která se objevuje kontinuálně po delší dobu. Deformuje předlohu, neboť její rysy nejen zjednodušuje, ale i přehání (Burton a Jiráček, 2008: 187). Může být založen na sociálně a dlouhodobě sdílených předsudcích o zobrazované soc. skupině a tyto předsudky posilovat. Toto může vést k vyvolání negativního chápání zobrazované skupiny společností, a v krajních případech až k vyčlenění dané skupiny z majoritního proudu společnosti (Trampota, 2006).

Častým předmětem stereotypizací, a to především negativních, jsou podle Jiráčka a Köpplové (2007, s. 145) minority a cizinci (např. obrazy „nepřizpůsobivých“ Romů, „neotesaných“ Rusů apod.). Rovněž na squatery bývá často pohlíženo jako na homogenní zástupce dané minority bez individuálních rysů (srov. Snow & Anderson, 1987; Očernění, 2003: 5). Stereotypizován bývá jejich způsob života, motivy k obsazování nemovitostí i konkrétní postoje.

2. Kdo je squater

Prvopočátky samotného slova squater je třeba hledat v historických souvislostech. Jedná se o slovo převzaté z americké angličtiny. Termín „squater“ původně označuje amerického nezákonného farmáře či osadníka, samozvaného nájemníka (Fronek, 2006).

Již ze samotného překladu pojmu vyplývá, že squatting značí nelegální činnost, související s porušováním práva na osobní vlastnictví a na ochranu majetku (Zákon, online). Pojem „squatovat“ se v historii poprvé objevuje ve druhé polovině 19. století ve Spojených státech amerických. Po skončení občanské války Severu proti Jihu (1861 – 1865)⁴ byli jako squateři označováni severoameričtí přistěhovalci, kteří si nárokovali právo na půdu patřící bývalým jižanským otrokářům (Křížek, 2004).

---

⁴ Občanská válka, jejímž cílem bylo zrušení otroctví v Jižní Americe.

2.1 Charakteristika sociální skupiny squaterů

Sociální skupinu squaterů nejčastěji tvoří mladí lidé ve věku 16 – 30 let, kteří z různých důvodů nechtějí nebo nemohou obývat vlastní byt či dům. Je nutné rozlišit mezi bezdomovectvím a squaterstvím. Bezdomovci, v českém právním systému označováni jako osoby bez přístřeší, nevyhledávají prostory k dlouhodobému užívání, nocují na nádražích a v azylových domech. Na ulici se ocitají z 90 % nedobrovolně z důvodů ztráty zaměstnání, odchodu od rodiny nebo po výkonu trestu (Bezdomovectví, online).

Squateri se lidé stávají z vlastní vůle a vyhledávají dlouhodobě opuštěné domy, které chátrají. Často se zaslouží o nutné opravy na objektu a po celou dobu pobytu se snaží vytvořit si vyhovující prostředí pro život. Mnohdy squat využívají i k pořádání kulturních a společenských akcí.

Squat mohou obývat i bezdomovci, jde však o krátkodobé pobyty, při nichž zpravidla nijak nezasahují do oprav či kulturních aktivit.

2.2 Ideové důvody squatingu

Většina squaterů se rekrutuje z levicově zaměřených skupin (Dufková, Uhl a Zlámal, 2001). Svým jednáním protestují proti kapitalismu a upozorňují na nehospodárné nakládání se soukromým majetkem (Wohlmuth, 1997).

Mnoho z nich ale squaty a tento styl života po uplynutí několika let opouští, neboť zakládají rodiny, pro které je squat vysoce nevyhovujícím místem, nehledě na fakt, že výchovou dítěte v nelegálně obývaném objektu vzrůstá nezákonnost tohoto jednání.

Zajímavostí je, že nezanedbatelné procento squaterů tvoří studenti vysokých škol, kteří například nesehnali brigádu v době studia, tudíž nemohou platit za ubytování na internátech či kolejích. Tento fakt je nutí hledat alternativní styl bydlení, který pro ně bude ekonomicky co nejvýhodnější. Vzhledem ke standardní délce studia vysoké školy, které většinou končí dosažením 26. roku života, se u těchto lidí stává squating přechodným obdobím. Po absolutoriu získají potřebné zkušenosti, titul v oboru a předpoklady uspět na trhu práce, mají možnost stát se ekonomicky činnými a přejít ke standardnímu a legálnímu způsobu bydlení.

Pohled na tento fenomén se v průběhu desetiletí individuálně měnil v závislosti na jednotlivých státech, v nichž se vyskytoval. Mezi hlavní faktory vnímání tohoto sociálního problému vždy patřilo:

- a) politické zřízení státu,
- b) množství squaterů ve státě,
- c) podpora ostatních obyvatel (Růžička, 2006).

2.2.1 Ideje squatingu

Squateri se ve svém konání řídí souborem zásad, které vystihuje manifest *Obsad' a žij* (2004), psaný českou squaterskou komunitou.

„Squatting je hnutí, kde lidé nebojují jen za své ideály a vize, ale přímo za svůj životní prostor. Učí se tu žít v komuně, většinu věcí užívají společně, rozbíjí zaběhnuté stereotypy, ukazují cestu. Squatty jsou útočištěm odpůrců systému. Svými benefičními akcemi se podílejí na financování činnosti autonomního a anarchistického hnutí. Stávají se katalyzátorem odporu, předvojem revoluce, která zajistí politickou a hospodářskou spravedlnost a samosprávu a v neposlední řadě důstojné bydlení pro všechny, nejen pro ty, co si to mohou dovolit. Squatting je boj tady a teď, stává se předvojem sociální revoluce“ (*Obsad' a žij*, 2004: s. 6)

Zajímavé srovnání poskytují názory polských squaterů, kteří se vyjadřují k situaci squatu *Rozbrat* v polské Poznani (*Obsad' a žij*, 2012).

„*Čím je kapitalismus? Vším! Čím má být? Ničím! Rozbrat zůstane!*“

organizovaný pokřik průvodu při demonstraci na podporu squatu *Rozbrat*,
Poznaň

„*Přijíždí sem, prostě se učí, jak si poradit, jak se odtrhnout od těch všech profesionálních servisů, které si účtují velké peníze, někdy za drobné opravy ...*“

Lukasz, polský squater, squat *Rozbrat*, Poznaň

„Myslím, že bojujeme proti tomu, že prostor města je zkomercializován, (...) Nejvíce je otevřený pro investory, finanční instituce, banky i pro boháče. A lidé, kteří jsou chudí, (...) mají hrozně malé šance ve městě. Rozbrat dává všem těmto lidem šanci a možnost vytvářet své projekty.“

polský squater, squat Rozbrat, Poznaň

2.3 Stručná historie squatingu

V Evropě nastává první vlna squatování ve druhé půlce 40. let 20. století – v bezprostředním období po 2. světové válce. K tomuto krátkodobému jevu vedla především složitá materiální situace (Sborník, 2005).

70. a 80. léta 20. století přinášejí do Evropy hnutí hippies, které se formovalo v USA na přelomu let 60. a 70. Ideově se jednalo o společenství se zásadami velice podobnými squatingu (Kočí, a kol., 2001), logicky se tedy nová vlna squaterů rekrutovala především z řad hippies (především v Německu a Francii) (Subkultury, online).

2.3.1 Historie squatingu na území České republiky

Squating v ČSSR před rokem 1989 se nikdy nestal natolik masovou záležitostí jako v zemích Západní Evropy (Německo, Francie, Velká Británie), tudíž nepředstavoval závažnou hromadnou sociální anomálii, ani celospolečenský problém (Dufková, Uhl a Zlámal, 2001).

V období mezi lety 1990 – 2003 vzniklo na území ČSFR a ČR zhruba 30 squatů různého typu a doby trvání. Jedním z nejdéle fungujících squatů se stalo autonomní centrum⁵ Milada – opuštěná vila v blízkosti vysokoškolských kolejí v Praze Tróji, v katastrálním výpisu evidována jako staveniště. Od jejího opuštění původním majitelem Josefem Neumanem v roce 1988 vila chátrala. Do správy byla svěřena Ústavu pro informace ve vzdělávání, tento podnik však nejevil žádné snahy se o nemovitost jakýmkoliv způsobem starat. Po obsazení vily squatery proběhly nejnutnější opravy, týkající se vyztužení podlah, zasklení oken a výměny střešní krytiny.

Od obsazení objektu 1. května 1998 až do jeho vyklizení 30. června 2009 zde trvale žilo 15 osob (Squatting v ČR, online). Vystěhování squaterů nařídil vlastník vily, Ústav pro informace ve vzdělávání, provedeno bylo jednotkami Prague Security Group (Milada, online).

---

⁵ Nespokojenost se systémem sice členové vyjadřují, ale spíše v individuální vnitřní rovině - neprezentují ji veřejně natolik radikálně jako anarchisté (Wohlmuth, 1997).

3. Analýza mediálních obsahů

Textová, zvuková, obrazová i audiovizuální sdělení lze číst pomocí standardizovaných vědeckých metod, obecně nazývaných jako mediální analýzy. Jejich prostřednictvím lze získat nejenom představu o tom, jak média zpracovávají jednotlivá témata (jaký mediální obraz utvářejí), ale rovněž pomáhají komplexně rozkrýt mechanismus mediace (Burton a Jiráček, 2008). Mezi základní metody se řadí kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza.

3.1 Kvalitativní obsahová analýza

Postup nazývaný též hermeneutická analýza. Metoda je vhodná pro zkoumání menšího množství mediálních obsahů. Charakterizovat ji lze dvěma základními vlastnostmi:

- 1) důkladnost – výzkumník proniká pod povrch sdělení a interpretuje jejich význam. Z čehož plyne:
- 2) subjektivita – výzkumníci dekodují informaci obsaženou ve sdělení lehce odlišně a mohou se dobrat rozdílných výsledků. Dochází tedy k tzv. *diferenčnímu dekódování* textů (Hall, 1993) na základě osobní zkušenosti. Replikovatelnost metody je obtížná.

Kvalitativní metodou lze zkoumat text (lingvistická⁶ analýza) i obraz (sémiotická⁷ analýza) (Fairclough, 1995).

3.2 Kvantitativní obsahová analýza

Data získaná během kvantitativní analýzy převádí výzkumník do podoby předem stanovených kódů (odtud označení „kódovač“). Díky tomu lze statisticky vyhodnotit velké množství mediálních obsahů (Hagen, et al., 1995: 31).

---

⁶ lingvistika – vědní disciplína zabývající se podobou jazyka

⁷ sémiotika (z řeckého *sémieon* – znak) – vědní disciplína zabývající se znakovými systémy

Metodu charakterizuje:

- 1) strukturovanost – výzkumný aparát je explicitně stanoven před samotnou analýzou;
- 2) replikovatelnost – při dodržení totožného postupu lze práci kódovače opakovat a získat stejné výsledky.

Výsledky analýzy zanáší výzkumník do tabulek či grafů a následně interpretuje výzkumné závěry.

3.3 Cíl výzkumu

Cílem bakalářské práce je zjištění mediálního obrazu squaterů v České republice v době evikce squatu Milada a následné vypjaté situace kolem vystěhovaných squaterů (červen – srpen 2009).

3.4 Výzkumná metoda

Pro výzkum jsem se rozhodl použít kvantitativní obsahovou analýzu, vhodnou při zkoumání velkého množství materiálu. Obsahová analýza je podle Scherera „*kvantitativní výzkumná metoda pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek*“ (Scherer, 2004, in Hagen et al., 2004: 31).

3.5 Formulace hypotéz

Během stanovování výzkumných otázek a hypotéz jsem vycházel z textů, které se týkají jiných sociálních skupin než jsou squateři. Pod každou hypotézou proto cituji tvrzení vztahující se k těmto skupinám. Domnívám se, že základní principy při výstavbě mediálního obrazu jsou u těchto skupin obdobné (srov. Křížková, 2007; Snow & Anderson, 1987; Očernění, 2003).

Analýza se soustředí na čtyři výzkumné oblasti:

- a) Tematická struktura referování o squatingu v souvislosti s kauzou „Milada“
- b) Struktura aktérů přítomných v mediálním zpravodajství ve sledovaném období
- c) Intenzita mediální pozornosti ve sledovaném období
- d) Charakteristiky mediální reprezentace squatingu

Ad. a) Tematická struktura referování o squatingu v souvislosti s kauzou „Milada“

- H1) Hlavním tématem zkoumaných článků je protizákonné jednání squaterů.
„Většina článků, které o cizincích (Rumuni, Ukrajinci, Vietnamci) informují, nějak souvisí s kriminalitou“ (Klvačová a Bitrich, 2003: 69).

Ad. b) Struktura aktérů přítomných v mediálním zpravodajství ve sledovaném období

- H2.1) Nejčastějším aktérem při referování o squatingu jsou veřejní činitelé.
 H2.2) Vyjádření samotných squaterů jsou v menšině.
 H2.3) Ministr pro lidská práva Michael Kocáb je ve zkoumaných člancích prezentován jako podstatný hybatel při řešení problémů se squatery.
 H2.4) Podnikatel Petr Svinka figuruje v člancích, které jsou datovány od prvních úvah o možnosti přestěhování squaterů do Truhlářské ulice.
 H2.5) Squateři vystupují v člancích anonymně.
„Těmi, kdo o cizincích obvykle vypovídají, jsou policejní mluvčí, úředníci nebo třeba zastupitelé obcí. Perspektiva samotných cizinců v člancích chybí“ (Klvačová a Bitrich, 2003: 69).
„Texty spojují problém s elitní osobou – v tomto případě starosty Čunka. Ten je i přes nesouhlas s jeho počínáním paradoxně představen jako muž, který se nebojí ožehavých problémů, jedná rázně, je schopen vymyslet nová, až unikátní řešení“ (Křížková, 2007: 105).

Ad. c) Intenzita mediální pozornosti ve sledovaném období

- H3) Nejvíce článků o squatterech bylo publikováno týden po vyklizení squatu Milada (období 1. 7. 2009 – 7. 7. 2009).

Ad. d) Charakteristika mediální reprezentace squatingu

H4.1) Squateři, kterým byl dán prostor pro vyjádření v médiích, hájí ideje squatingu.

„Bezdomovci sami sebe často nevidí v negativní stereotypizované podobě, v jaké je vnímáme“ (srov. Snow & Anderson, 1987).

H4.2) Squating je ve sledovaných textech zobrazován ve výrazně negativním kontextu.

„Média operují spíše s apatickým přístupem, cynismem a nicneděláním, než s aktivním občanstvím a spoluprací“ (Gamson et al., 1992).

Na základě výše uvedených hypotéz jsem stanovil 6 výzkumných otázek. Cílem výzkumné části je si tyto otázky zodpovědět a potvrdit či vyvrátit dané hypotézy.

VO1) Kdo je nejčastěji citovaným aktérem vyjadřujícím se k tématu squatingu?

VO2) Jak hodnotí citovaní squateři své jednání - tedy i squating?

VO3) Jaká jsou hlavní témata článků o squaterech?

VO4) Kdo jsou hlavní aktéři článků o squaterech?

VO5) Interpretují média ve většině případů squating jako negativní jev?

VO6) Z jakého období daného časového zařazení pochází největší množství zkoumaných článků?

3.6 Definice výběrového souboru

Při stanovení výběrového vzorku vycházím z publikace *Metody výzkumu médií* (Trampota a Vojtěchovská, 2010).

a) časové zařazení:

K obsazení Milady bezpečnostní agenturou došlo 30. 6. 2009, během července a srpna proběhlo několik událostí s evikcí úzce spojených. Časový vzorek jsem zde stanovil na články vydané v rozmezí od 30. 6. 2009 do 31. 8. 2009.

b) zvolené médium:

V našem případě všechny celostátní deníky, které se problematice věnovaly (výběr proběhl dle databáze Newton media).

c) tematické zařazení:

Půjde o domácí zpravodajství.

3.7 Vzorek zkoumání

Z důvodu nepřesné pokrytosti celého souboru jsem definoval vzorek výzkumu. Použil jsem víceúrovňovou konstrukci vzorku (dle Trampota a Vojtěchovská, 2010):

- a) Stanovil jsem zdroje obsahů a toho, která média budou zkoumána.
- b) Datově jsem zkoumaný vzorek vymezil v souladu s časovým zařazením výběrového souboru.

Jedná se o účelový vzorek, jelikož se zabývám zkoumáním určitého tématu. Reprezentativnost vzorku je zajištěna tím, že jsou použity všechny články, v nichž figurují squateři spjatí s vyklizením squatu Milada.

Použitý lexikální filtr: *squater* nebo *squat* v kombinaci s *Milada, Praha, Kocáb*.

3.8 Jednotka měření

Za jednotku měření jsem zvolil jeden článek. Článkem je elektronický přepis tištěného mediálního textu v internetové databázi Newton media. Pro analýzu využívám kompletní zveřejněné verze článků.

3.9 Kategorie

V případě kategorií „Typ aktéra“, „Jméno aktéra“ a „Negativita“ (stanoveno na základě sloves a adjektiv spojených s aktérem identifikovaných v rámci předvýzkumu) vycházím při určování proměnných přímo z formulovaných hypotéz. Proměnné kategorie „Hlavní téma“ jsou stanoveny na základě rešerše teoretické literatury předcházející vlastnímu výzkumu a z předvýzkumu studovaných článků. Identifikační proměnné „Datum“ a „Médium“ odpovídají definici výběrového souboru a výzkumnému cíli.

Proměnné kategorie Datum sledují dění bezprostředně po vyklizení squatu Milada. Týden po evikci zkoumám po dnech, zbývající časový úsek do 31. 8. 2009 po týdnech. Předpokládám, že v těsné návaznosti na samotné vyklizení budou tematické články vycházet častěji. Rovněž lze očekávat obsahové změny článků v krátkých časových intervalech.

Při určování typů hlavních a vedlejších aktérů zkoumaných článků jsem postupoval následovně. Stanovil jsem čtyři úrovně rozlišování mezi hlavním a vedlejším aktérem:

- a) četnost výskytu aktéra,
- b) uvedení jména aktéra,
- c) přítomnost citace aktéra,
- d) pořadí prvních zmínek o aktérovi ve zkoumaném článku.

Pokud se ve zkoumaném článku objevilo 2 a více typů aktérů s totožným nejvyšším množstvím výskytu, postoupil jsem ke kroku b), v případě nutnosti dále až k úrovni d). Přítomnost dalších typů vystupujících je irelevantní, zohledňoval jsem pouze 2 aktéry s nejvyšším počtem výskytů (v dalších úrovních nejčastěji jmenované, nejčastěji citované, nejdříve zmíněné).

Před samotným výzkumem jsem na základě rešerše literatury spojené s kauzou „Milada“ a předvýzkumu studovaných článků stanovil několik jmen přiřaditelných k typům aktérů, u nichž jsem si byl jist, že se ve zkoumaných textech objeví. Jména dalších typů aktérů jsem doplňoval až během samotného kódování, jejich úplný přehled včetně zařazení ke konkrétním typům aktérů uvádím v empirické části práce.

Citování jednotlivých aktérů (uvedení výpovědí aktérů v plném znění nebo jejich částí opatřených uvozovkami) určovalo během kódování míru aktivity aktéra a prostoru,

který byl ve zkoumaných článcích konkrétním typům aktérů poskytnut. Citovaný aktér se tedy stává hlavním, resp. vedlejším mluvčím daného textu.

Při stanovení proměnných kategorie téma jsem vycházel z předvýzkumu sledovaných článků a z publikace *Squaty a jejich revoluční tendence* (Růžička, 2006), která mapuje postoje squaterů v České republice, jejich sympatizantů i odpůrců. Samotné určování hlavního tématu probíhalo na základě rozboru sloves, adjektiv a podstatných jmen spojených s hlavními a vedlejšími aktéry a obsahu jejich citovaných výpovědí.

Jednotlivá témata jsem určoval dle výskytu předem stanovených slov (či výrazů jim příbuzných) ve zkoumaných textech. Konkrétní výrazy spojené s jednotlivými tématy uvádím níže:

Hlavní téma trestná činnost: zatčení, potyčka, zranění, odpor, krádež, zákon

Hlavní téma veřejné akce: pořádat, shromáždění, kultura, diváci

Hlavní téma bezdomovectví: venku, na ulici

Hlavní téma kulturní a sociální centra: sloužit, využívat, poskytovat

Hlavní téma komunitní život: skupina, pomoc

Hlavní téma bytová otázka: obývat, vystěhovat, dům, nájem

Hlavní téma anarchismus: punk, existence, protest

Hlavní téma extremismus: vyhrocené, levice, pravice

Hlavní téma kapitalismus: trh, peníze, vlastnictví

Proměnná negativita je charakterizována výskytem vybraných sloves a adjektiv vztahujících se k hlavním aktérům či hlavním tématům, například: předpony ne-, problém, smutek, zlost.

Pokud se v článku tyto výrazy objevují i s protiklady, značí tato skutečnost přítomnost nejenom negativity. Objevují-li se pouze protiklady či není-li článek zabarven ani pozitivně, ani negativně, negativita se neobjevuje.

Kompletní kódovací knihu uvádím v příloze č. 1 (tabulka č. 8). Ukázkou kódování náhodně vybraného článku představuji v příloze č.2.

3.10 Vyhodnocení výsledků kódování

V následujícím kroku zanáším data získaná během kódování zkoumaných článků do přehledných systémů. Údaje z vytvořených tabulek převádím do formy textu a následně jejich prostřednictvím zodpovídám všech 6 výzkumných otázek, které jsem stanovil na základě hypotéz před samotnou studií.

VO1) Kdo je nejčastěji citovaným aktérem vyjadřujícím se k tématu squatingu?

Tabulka č. 1: Nejčastěji citovaní aktéři (N = 133)

aktér	počet	%
squater	51	38
politik	26	20
veřejnost	15	11
bezpečnostní složky	12	9
vlastník	9	7
úředník	5	4
nájemník	15	11
celkem	133	100

Ve zkoumaných textech bylo citováno celkem 133 vystupujících hlavních či vedlejších aktérů. Téměř v polovině případů představovali původce přímé řeči squateři (51 citací). Vyjádření politiků se objevila v pětině případů. Desetiprocentnímu podílu z veškeré přímé řeči se přiblížili shodně po 15 uvedených citacích nájemníci a veřejnost, zástupci bezpečnostních složek promluvili dvanáctkrát. Minimální prostor k vyjádření byl přidělen vlastníkům nemovitostí (9 citací) a úředníkům (5 citací).

Tabulka č. 2: Nejčastěji citovaní hlavní aktéři (N = 88)

citace hlavního aktéra	počet	%
squater	39	44
politik	16	18
veřejnost	5	6
bezpečnostní složky	9	10
vlastník	7	8
úředník	3	3
nájemník	9	10
celkem	133	100

Z uveřejněných 133 citací se ve dvou třetinách případů jednalo o přímou řeč, jejímž původcem byl hlavní aktér článku. Autoři zkoumaných textů nejčastěji citovali squatery (39, tj. 44 %). 16 promluv příslušelo politikům. Nájemníci a bezpečnostní složky byli citováni devětkrát. Vyjádření vlastníků nemovitostí, veřejnosti a úředníků nedosáhla ani desetiny uveřejněné přímé řeči hlavních typů aktérů.

Tabulka č. 3: Nejčastěji citovaní vedlejší aktéři (N = 45)

citace vedlejšího aktéra	počet	%
squater	12	27
politik	10	22
veřejnost	10	22
bezpečnostní složky	3	7
vlastník	2	4
úředník	2	4
nájemník	6	13
celkem	45	100

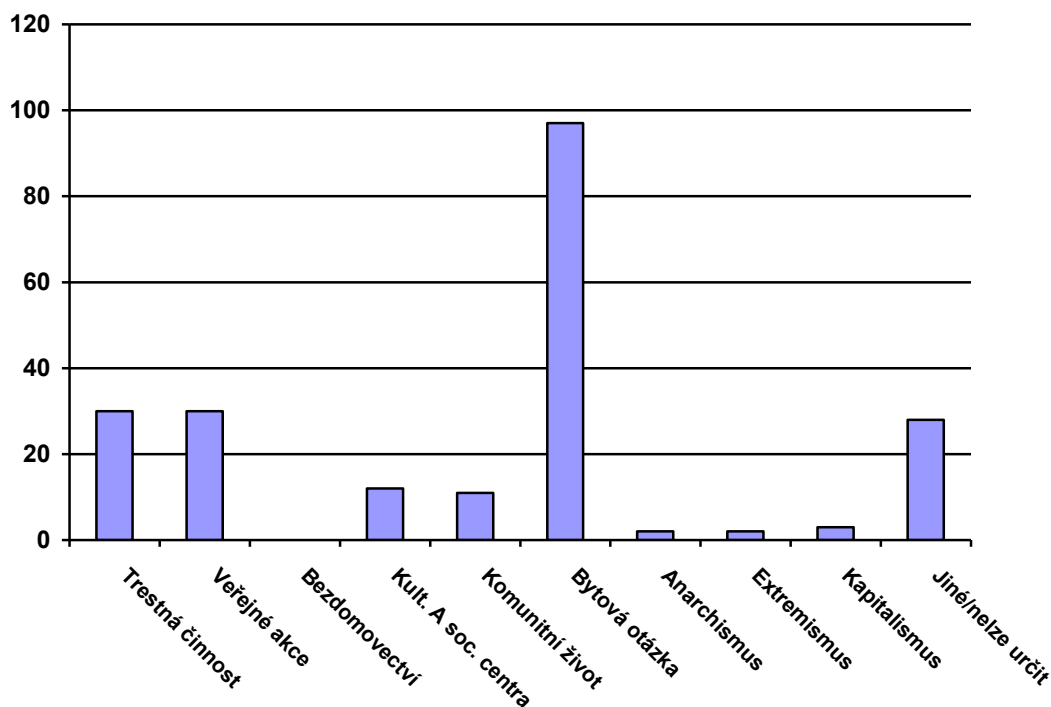
Vedlejší aktéři promluvili ve 45 procentech všech citací. Zhruba rovnocenný prostor k vyjádření poskytli autoři textů squaterům (12 promluv) a politikům spolu s veřejností (shodně po 10 promluvách). Citace ostatních typů vedlejších aktérů byly v porovnání s výše uvedenými znatelně v menšině – nájemníci šestkrát, bezpečnostní složky třikrát. Vlastníci nemovitostí spolu s úředníky získali prostor pouze ve dvou případech.

VO2) Jak hodnotí citování squaterů své jednání - tedy i squatting?

Při odpovídání na tuto výzkumnou otázku vycházím z totožných dat jako v případě VO1). Rozboru 51 výpovědí hlavních či vedlejších aktérů squaterů se věnuji v pasáži verifikace hypotézy H4.1).

VO3) Jaká jsou hlavní témata článků o squaterech?

Graf č. 1: Hlavní témata (N = 215)

Bytová otázka má největší podíl na tematickém složení zkoumaných textů – jako hlavní téma článku se objevuje v 97 případech (téměř polovina všech článků, přesně 45 %). Zhruba třetinové množství přísluší tématům trestná činnost a veřejné akce (shodně po 30 článcích, 14 % z celkového počtu 215 článků). Na problematiku komunitního života či kulturních a sociálních center se autoři zaměřili v jedenácti, resp. dvanácti článcích. Politicky zaměřené texty tvořily jejich zanedbatelnou část – kapitalismus třikrát, anarchismus spolu s extremismem po dvou článcích. Téma bezdomovectví se jako hlavní téma článku neobjevilo ani v jednom případě. Jinak tematicky zaměřených či nezařaditelných zpravodajských útvarů publikovali autoři 28.

VO4) Kdo jsou hlavní aktéři článků o squaterech?

Ve zkoumaných článcích se neobjevovala pouze obecná označení typů aktérů. V mnoha případech docházelo ke konkretizaci jednotlivých vystupujících jejich pojmenováním. Pojmenovaného aktéra jsem během výzkumu nadřazoval nad ostatní.

Před samotným kódováním jsem na základě literatury tematicky spojené s vyklízením squatu Milada a dle předvýzkumu vytypoval několik jmen, o kterých jsem se domníval, že budou v daných textech figurovat. Pro ostatní typy aktérů jsem stanovil otevřené hodnoty proměnných „jméno hlavního/vedlejšího aktéra“, do nichž jsem konkrétní jména zanašel v průběhu kódování.

Celkem se ve zkoumaných textech objevilo 75 pojmenování zařazených do 8 skupin. Konkrétní pojmenování kategorií 3 – 8 uvádím v příloze č. 3.

1) Michael Kocáb – ministr pro lidská práva a menšiny

Jméno Michaela Kocába jsem stanovil jako samostatnou hodnotu již před zahájením kódování. V celé kauze figuruje od samého počátku. Účastnil se vyjednávání se squately, kteří se 30. 6. 2009 (v den vyklízení squatu Milada) zabarikádovovali na střeše objektu a odmítali slézt. Ministr je přesvědčil k opuštění střechy a přislíbil jim náhradní ubytování. Tímto kontroverzním krokem si získal antipatie veřejné i politické sféry. Kritika se zaměřovala především na paradoxní situaci, kdy vystěhovaní squateři, kteří bydleli ve vile Milada protizákonně, získali zdarma náhradní ubytování, zatímco v ostatních částech republiky lidé přicházeli o střechu nad hlavou v důsledku ničivých povodní.

Kocába lze ze všech pojmenovaných aktérů jako jediného označit za Elitní osobu (Galtung & Ruge, 1965).

2) Petr Svinka – majitel nemovitosti v Truhlářské ulici

Rovněž u podnikatele Petra Svinky jsem očekával častý výskyt ve zkoumaných textech. Nikoliv však v samotném počátku kauzy, ale s odstupem několika dnů od evikce Milady – v době, kdy se jednalo o náhradním ubytování pro vystěhované squately. Svinka na základě známosti s ministrem Kocábem nabídnul squaterům ubytování za symbolickou 1 korunu. Jednalo se o nájemní dům v Truhlářské ulici v centru Prahy. Média se soustředila především na sporné důvody jeho vstřícného kroku (údajně chtěl prostřednictvím squaterů vystěhovat soudobé nájemníky) a způsob nakládání s nemovitostmi (Svinkově firmě byla v minulosti udělena rekordní pokuta za zboření historicky cenného objektu, který vlastnila).

- 3) jiný vlastník než Petr Svinka
- 4) nájemníci/sousedé squaterů
- 5) zástupci bezpečnostních složek
- 6) zástupci squaterů
- 7) jiný politik než Kocáb/úředník
- 8) jiný/nelze určit

Tabulka č. 4: Typ hlavního aktéra (N = 215)

typ hlavního aktéra	počet	%
squater	100	47
politik	44	21
veřejnost	24	11
bezpečnostní složky	19	9
vlastník	10	5
úředník	3	1
nájemník	12	6
jiný/nelze určit	3	1
celkem	215	100

Tabulka č. 5: Jméno hlavního aktéra (N = 104)

jméno hlavního aktéra	počet	%
Michael Kocáb	35	33
Petr Svinka	3	3
jiný vlastník než Svinka	4	4
nájemník	9	9
bezpečnostní složky	12	12
squater	24	23
jiný politik/úředník	10	10
jiný/nelze určit	7	7
celkem	104	100

Každému zkoumanému článku příslušel jeden hlavní aktér, ve 104 textech bylo uvedeno i jeho jméno. Squateři figurovali jako hlavní aktéři zkoumaných článků stokrát, z čehož se ve 24 případech neobjevili anonymně (23 % ze všech 104 pojmenovaných hlavních typů aktérů). Hlavní aktér politik či úředník vystupoval ve 47 člancích. Ve 35 případech se jednalo o ministra pro lidská práva a menšiny Michaela Kocába, o jiného politika či úředníka šlo v 10 člancích. Veřejnost spolu se zástupci bezpečnostních složek tvořila po desetince veškerých typů hlavních aktérů – konkrétně sedmadvacetkrát, resp. devatenáctkrát. Autoři článků uvedli jméno příslušníka bezpečnostních složek dvanáctkrát, zástupce veřejnosti sedmkrát. Zhruba 5 % hlavních aktérů tvořili nájemníci a sousedi squaterů, z nichž anonymně nevystupovalo 9 lidí. Šest

procent příslušelo vlastníkům nemovitostí, ve 3 případech se jednalo o podnikatele Petra Svinku, ostatní majitelé se jako pojmenovaní hlavní aktéři objevili čtyřikrát.

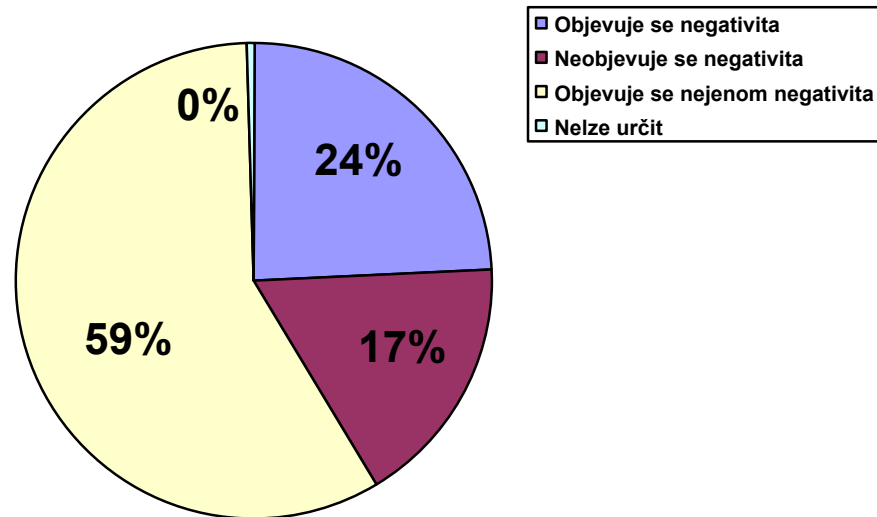
Tabulka č. 6: Typ vedlejšího aktéra (N = 213)

typ vedlejšího aktéra	počet	%
squater	68	32
politik	47	22
veřejnost	35	16
bezpečnostní složky	23	11
vlastník	18	9
úředník	4	2
nájemník	11	5
jiný/nelze určit	7	3

Tabulka č. 7: Jméno vedlejšího aktéra (N = 85)

jméno vedlejšího aktéra	počet	%
Michael Kocáb	38	45
Petr Svinka	9	11
jiný vlastník než Svinka	2	2
nájemník	4	5
bezpečnostní složky	3	4
squater	8	9
jiný politik/úředník	11	13
jiný/nelze určit	10	12
celkem	85	100

Vedlejší aktéři vystupovali ve 213 ze všech 215 zkoumaných textů, pojmenování jich neslo 85. Totožně jako v případě hlavních typů aktérů jich nejvíce pocházelo z řad squaterů (68 osob), u 8 z nich bylo uvedeno i jméno. Politickou či úřednickou příslušnost vykazovala čtvrtina vedlejších aktérů, Michael Kocáb se jako vedlejší aktér objevil osmatřicetkrát, o jiného jmenovaného politika či úředníka se jednalo v jedenácti případech. Veřejnost figurovala jako vedlejší aktér ve dvaceti procentech, anonymně nevystupovala desetkrát. Prostor bezpečnostním složkám věnovalo 23 příspěvků, třikrát včetně jména. Vedlejší aktér vlastník nemovitosti se objevil osmáctkrát, o majitele domu v Truhlářské ulici Petra Svinku se jednalo devětkrát, o jiné osoby ve dvou případech. Nájemníci a sousedé squaterů vystupovali jako vedlejší aktéři v jedenácti příspěvcích, z čehož čtyřikrát bylo uvedeno i jejich jméno.

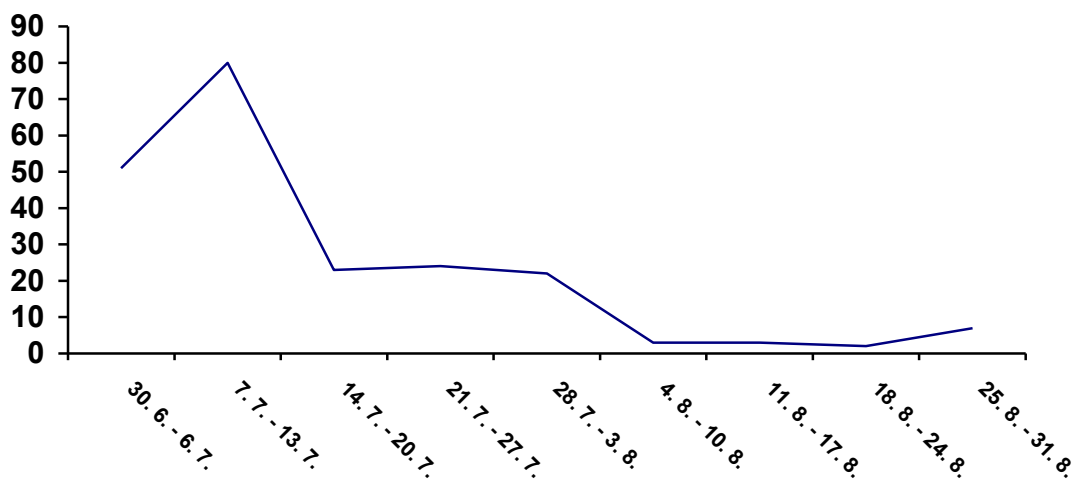
VO5) Interpretují média ve většině případů squatting jako negativní jev?**Graf č. 2: Přítomnost negativity (N = 215)**

Dle předem stanovených kritérií lze po výzkumu označit 177 článků za negativní. Téměř pětina ze všech 215 zkoumaných textů nevyvolává negativní konotace (přesně 17 %, tj. 37 článků). V jednom případě nelze přítomnost negativity určit.

VO6) Z jakého období daného časového zařazení pochází největší množství zkoumaných článků?

Graf č. 3: Počet článků v jednotlivých týdnech (N = 215)

Detailní rozpis počtu příspěvků v jednotlivých dnech uvádím v tabulce č. 9 (příloha č. 4).

V případě rozdělení zkoumaného období na 9 týdnů lze konstatovat, že největší pozornost věnovala média squatingu v prvních dvou týdnech po vyklizení vily Milada. Do 6. 7. vyšlo ve zkoumaných periodikách 51 článků zaměřených na squating, v následujících sedmi dnech rovných osmdesát – nejvíce za celé 2 měsíce. Do přelomu července/srpna 2009 vyšlo během 3 týdnů dalších 69 tematických textů. V druhé půli daného časového rozmezí uveřejnila média pouze 15 článků o squatech (7 %).

3.11 Potvrzení hypotéz

Fakta získaná z odpovědí na výzkumné otázky poslouží v další fázi studie jako podklady pro potvrzení či vyvrácení hypotéz. Ty jsem stanovil před samotným šetřením na základě odborné literatury a předvýzkumu kódovaných článků. Celkem 9 hypotéz lze sloučit do čtyř výzkumných oblastí:

- a) Tematická struktura referování o squatingu v souvislosti s kauzou „Milada“**
- b) Struktura aktérů přítomných v mediálním zpravodajství ve sledovaném období**
- c) Intenzita mediální pozornosti ve sledovaném období**
- d) Charakteristiky mediální reprezentace squatingu**

Ad a) Tematická struktura referování o squatingu v souvislosti s kauzou „Milada“

H1) Hlavním tématem zkoumaných článků je protizákonné jednání squaterů.

Z celkového počtu 215 zkoumaných článků se téměř polovina příspěvků (konkrétně 97) soustředí na problémy spojené s evikcí, soužitím squaterů s ostatními nájemníky, hledáním nového bydliště – tedy na bytovou otázku. Jedná se o nejfrekventovanější hlavní téma studovaných textů. Majoritně se v analyzovaném časovém období objevuje od čtvrtého dne po vyklizení vily Milada. 3. července totiž začala jednání s Petrem Svinkou o možnosti náhradního ubytování pro squatery v Truhlářské ulici. Do přelomu července a srpna 2009 se téma bytové otázky objevuje průměrně v každém druhém článku.

Trestné činnosti a veřejným akcím se věnuje shodně po 30 příspěvcích, což nedosahuje ani třetinové hodnoty výskytu nejčastějšího hlavního tématu. K významným potyčkám s policií došlo v daném období pouze dvakrát. Během vyklizení vily Milada 29. června a poté 22. července, kdy se squateři pokusili v nočních hodinách Miladu znovu obsadit. Tímto incidentem vyvrcholil poklidný pochod squaterů ulicemi Prahy, do té doby zařaditelný pod téma veřejných akcí. Ty se konaly v průběhu zkoumaného

časového úseku několikrát, jedná se například o demonstrace před sídlem Ústavu pro informace ve vzdělávání po evikci squatu Milada či o srpnový koncert v Mostě.

Problematicke každodenního života squaterů, tedy tématům komunitního života spolu s kulturními a sociálními centry, se věnuje celkem 23 článků zaměřených na historii či vymezení squatingu. Příbuzné téma bezdomovectví se neobjevilo ani jednou.

Politickým tématům (kapitalismus, extremismus, anarchismus) věnovali autoři příspěvků prostor pouze v sedmi případech. Zejména u tématu anarchismus (squateři jsou často prezentováni jako „anarchisté“ (Obsad' a žij, 2004: 6) jde o překvapivé zjištění.

Vzhledem k výše uvedeným faktům nelze hypotézu „**Hlavním tématem zkoumaných článků je protizákonné jednání squaterů.**“ potvrdit. H1) tedy neplatí.

Ad. b) Struktura aktérů přítomných v mediálním zpravodajství ve sledovaném období

H2.1) Nejčastějším aktérem při referování o squatingu jsou veřejní činitelé.

Pro účely potvrzení či vyvrácení této hypotézy slučuji kategorie hlavní a vedlejší aktér. Z celkového počtu 428 vystupujících aktérů se 168 krát objevují squateři. Po zaokrouhlení tvoří jejich výskyt zhruba třetinu všech uvedených aktérů (přesně 39 %). Ve zkoumaných textech účinkují rovnoměrně po celé studované období. Nelze říci, že by se v souvislosti s konkrétními událostmi výrazně měnilo jejich postavení hlavního či vedlejšího aktéra. Jako hlavní aktéři vystupují v rovných sto člancích (téměř v polovině), roli vedlejšího aktéra plní 68 krát (třetina případů).

Do kategorie veřejných činitelů lze zařadit zástupce bezpečnostních složek, politiky a úředníky. Vyskytují se ve 140 člancích, tedy necelé třetině. Bezpečnostní složky převážně v zastoupení policistů vystupují jako hlavní aktéři první den zkoumaného časového úseku (obléhání squatu Milada) a během referování o nočních výtržnostech v okolí vily na konci července. Zařazení „hlavní aktér - bezpečnostní složky“ a „hlavní téma - trestná činnost“ se překrývá.

Politici se v analyzovaných textech objevují po celé 2 měsíce. Zejména během srpna se v daných textech vytrácí spojitost se squatingem, který ustupuje jiné, převážně politické problematice. V mnoha člancích poté politikův vztah ke squatingu figuruje jako katalyzátor či doplnění k jiným hlavním tématům.

Aktér úředník se v člancích prakticky neobjevuje. Jeho sporadický výskyt má navíc většinou pasivní charakter, pouze se k dané problematice vyjádří, popř. ji zasadí do kontextu svého profesního zaměření – do hlavních témat nezasahuje (advokát komentuje squatting z hlediska vlastnického práva, pracovník magistrátu hodnotí situaci nájemníků v Truhlářské ulici).

V kódovaných příspěvcích vystupuje 120 zástupců veřejnosti, opět téměř třetina. Jedná se aktéry veřejnost, nájemník a vlastník nemovitosti. Aktéři veřejnost nemají s kauzou „Milada“ přímou spojitost a objevují se v průběhu celého studovaného období – obdobně jako vlastníci vily Milada či domu v Truhlářské ulici. Výskyt nájemníků se datuje od potvrzení možného přesídlení squaterů do Truhlářské ulice, tedy od 4. 7. Jejich postoje autoři článků sledují až do konce srpna.

Ačkoliv všechny 3 skupiny aktérů dostávají ve studovaných člancích zhruba totožný třetinový prostor (odstupňovaný přibližně po dvaceti vystupujících), nejfrekventovanějším aktérem jsou squateři. Hypotézu **„Nejčastějším aktérem při referování o squatingu jsou veřejní činitelé“** opět nelze potvrdit. H2.1) také neplatí.

H2.2) Vyjádření samotných squaterů jsou v menšině.

Vyjádřením není myšlena parafráze autorem článku, ale doslovná citace opatřená uvozovkami. Zohledňuji pouze přímou řeč, jejímiž původci jsou hlavní či vedlejší aktéři příspěvku. K jednomu článku lze přidělit maximálně 2 citace – jejich počet přísluší hlavnímu, resp. vedlejšímu typu aktéra je v rozsahu jednoho příspěvku irelevantní.

Ve studovaných textech se přímá řeč objevuje celkem 133 krát (vedlejší aktéři se vyjadřují 45 krát, hlavní dvojnásobně – 88 krát). K citování squatera dochází v 51 případech, majoritně se jedná o rozdílné mluvčí vyjadřující se k vyklizení vily Milada či k jednáním s ministrem pro lidská práva a menšiny, resp. s majitelem nemovitosti v Truhlářské ulici.

Pokud rozdělím zbývajících 82 vyjádření do skupin uvedených v H2.1), veřejní činitelé promlouvají ve 43 případech (vyjádření politiků se objevují opět v průběhu celého sledovaného období, zástupců bezpečnostních složek v totožná data jako u H1) či H2.1)), veřejnost dostává prostor v přímé řeči 39 krát. Majitelé vily Milada či domu v Truhlářské ulici během zvýšené mediální pozornosti věnované jejich nemovitosti (evikce Milady 29. 6. a pokus o její opětovné obsazení 22. 7., resp. monitoring názorů

obyvatel z Truhlářské ulice). Nájemníci z Truhlářské od prvních zmínek o místě nového bydliště squaterů, tzn. počínaje 4. červencem až do konce sledovaného časového úseku.

K citování squaterů a ostatních aktérů dochází zhruba v poměru 2:3, hypotézu „**Vyjádření samotných squaterů jsou v menšině**“ potvrzují. H2.2) platí.

H2.3) Ministr pro lidská práva Michael Kocáb je ve zkoumaných člancích prezentován jako podstatný hybatel při řešení problémů se squateri.

Michael Kocáb vystupuje ve zkoumaných člancích od samého počátku. Byl přítomen vyklízení vily Milada a dle informací uvedených ve studovaném zpravodajství měl značný podíl na přesvědčení squaterů k dobrovolnému opuštění objektu. Několik z nich se zabarikádovalo na střeše a odmítalo slézt, vzdali se až během vyjednávání s Kocábem a velitelem pražských policistů Martinem Červíčkem. Přesvědčila je k tomu nabídka ministra pro lidská práva a menšiny slibující náhradní bydliště.

Na místo se dostavil i šéf pražských policistů Martin Červíček a ministr pro lidská práva Michael Kocáb. Právě s nimi protestující squatteři jednali a střechu nakonec opustili výměnou za slib, že nikdo z nich nebude trestně stíhán.

1. 7. 2009, Hospodářské noviny

„Budu se snažit zohlednit přání a určitý nárok vyplývající ze životního stylu těchto lidí a třeba hledat nějaké náhradní řešení, nějakou náhradní budovu,“ popsal Kocáb.

1. 7. 2009, Lidové noviny

V následujících dnech se Kocábovi podařilo náhradní bydliště opravdu sehnat za symbolický nájem pouze 1 Kč měsíčně a hrazení energií. Tento krok chválili zástupci squaterů, ze strany veřejnosti panoval od počátku nesouhlas. Kritizovali především ministrovo zastávání se squaterů, zatímco v ostatních částech České republiky přicházeli lidé o střechu nad hlavou kvůli povodním.

„Co ale lidé postižení povodněmi?“ ptají se čtenáři Blesk.cz.

„Pomoc poskytují všude, kde mohu a kde mě o ni požádají,“ řekl včera Blesku Kocáb s tím, že právě záplavy do jeho rezortu nespádají.

3. 7. 2009, Blesk

„Poprvé v historii s námi bylo jednáno jako rovni s rovnými,“ řekl mluvčí squaterů Jan Němec.

4. 7. 2009, Lidové noviny

Až do konce sledovaného období se Kocáb před kritikou hájí, hlásí se ke „šlechtným“ krokům (přesvědčení squaterů k opuštění nebezpečné promoklé střechy vily Milada, úspěšná snaha sehnat jim náhradní bydliště), které daly události do pohybu, za jejich vývoj však odpovědnost odmítá.

„Nijak do toho nezasahuji,“ hájí se teď Kocáb.

3. 7. 2009, Mladá Fronta DNES

Lidové noviny: „Na okně domu v Truhlářské ulici už asi tři dny visí výzva k vaší demisi. Uvažujete o ní?“

Michael Kocáb: „Naprosto ne. Já jsem se zachoval altruisticky, nesobecky, takže bych očekával pochvalu.“

9. 7. 2009, Lidové noviny

Michael Kocáb se objevuje v 73 článcích (35 krát jako hlavní aktér, 38 krát v pozici vedlejšího aktéra). Jedná se o nejčastěji pojmenovaného vystupujícího (v kategorii hlavní aktér se vyskytuje ve třetině příspěvků, jako vedlejší aktér je prezentován v polovině případů, přičemž druhého nejčastěji vystupujícího vedlejšího aktéra (jiné politiky či úředníky) převyšuje téměř čtyřnásobně).

Vzhledem k faktu, že hlavním tématem zkoumaných textů je bytová otázka, neaktivnějším aktérem by měl být člověk, který se ji rozhodl řešit. Většina příspěvků se zabývá přesuny squaterů, které nezorganizovaly bezpečnostní složky (ty squatory pouze vystěhovaly) a samotní squateři v nich figurují pasivně (*byli* vystěhováni a *byli* přemístěni). Stojí za nimi ministr Kocáb. Hypotéza **„Ministr pro lidská práva**

Michael Kocáb je ve zkoumaných článcích prezentován jako podstatný hybatel při řešení problémů se squatery“ tedy platí.

H2.4) Podnikatel Petr Svinka figuruje v článcích, které jsou spojeny s přestěhováním squaterů do Truhlářské ulice.

První zmínky o Petru Svinkovi pocházejí ze 4. července. Média již několikátý den referují o setkání zástupců squaterů s Michaelem Kocábem. Ten Svinku informoval o svých snahách získat pro squatery náhradní bydliště. Podnikatel se sám nabídl s možností ubytovat je za symbolický nájem ve své nemovitosti v Truhlářské ulici. Dosavadní obyvatelé od začátku jednání prohlašují, že tento krok má dopomoci Svinkovi k jejich vystěhování. Toto nařčení do velké míry formuje mediální obraz, jaký je o Svinkovi během sledovaného období vytvářen. Ačkoliv v následujících týdnech podali sousedé squaterů několik prohlášení, že soužití probíhá bez problémů, autoři zkoumaných textů se soustředí především na minulost Svinkovy firmy, která stála u několika developerských kauz.

„Nastěhuje sem anarchisty, aby nás odsud vyhnal,“ myslí si o majiteli domu v Truhlářské ulici nájemníci.

„Jméno Petr Svinka dobře znám, inkasoval od nás snad nejvyšší pokutu, kterou jsme kdy jako památkáři udělili. Na několika místech v Praze už v minulosti koupil domy a draze je zhodnotil rekonstrukcí. To se pravděpodobně stane i s tímto domem,“ řekl šéf pražských památkářů Kněžínek.

7. 7. 2009, Lidové noviny

Ani nevím, že ti kluci (squateři - pozn. red.) v domě jsou,“ řekla MF DNES nájemnice Alena Kaiserová.

14. 7. 2009, Mladá Fronta DNES

Podnikatel Svinka vystupuje ve 12 článcích, z nichž se všechny věnují problematice squaterů nastěhovaných do Truhlářské ulice. Nejvíce prostoru je mu věnováno během druhého a třetího týdne, kdy převládají pochyby nájemníků o nezištnosti jeho kroku a média začínají referovat o podnikatelských praktikách

s nemovitostmi. Články zaměřené na vyklizení vily Milada, historii squattingu, potyčky s policií či veřejné akce squaterů Svinku nezmiňují. Hypotézu „**Podnikatel Petr Svinka figuruje v článcích, které jsou spojeny s přestěhováním squaterů do Truhlářské ulice**“ se podařilo potvrdit.

H2.5) Squateři vystupují v článcích anonymně.

Ke konkretizaci zástupců squaterů jakožto nejfrekventovanějších aktérů sledovaného období pojmenováním dochází ve 32 ze 168 textů, v nichž vystupují, tedy zhruba v pětině případů. Převážně jde o články spojené s jednáním o řešení jejich bytové situace po vyklizení vily Milada. Nejčastěji uváděným a citovaným squaterem je zde Jan Němec, prezentovaný jako oficiální mluvčí squaterského hnutí. Vyjadřuje postoje celé komunity k nabídce Michaela Kocába a následně Petra Svinky o náhradním ubytování v Truhlářské ulici, dále zpětně hodnotí zásah bezpečnostní agentury při samotné evikci.

O tomto tématu hovoří i další, převážně anonymní, zástupci squaterů. Komentáře k soužití s novými sousedy v Truhlářské a k demonstracím či potyčkám s policií v následujících týdnech opět pocházejí především z anonymních squatterských zdrojů, popř. od mluvčího, který si říká Teta Milada. Vyjádření konkrétních jednotlivců se v těchto případech objevují minoritně.

Ačkoliv poměr pojmenovaných a anonymních squaterů je zhruba 1:4, hypotéza „**Squateři vystupují v článcích anonymně**“ (H2.5)) přesto platí.

Ad. c) Intenzita mediální pozornosti ve sledovaném období

H3) Nejvíce článků o squatterech bylo publikováno týden po vyklizení squatu Milada (období 30. 6. 2009 – 6. 7. 2009).

Z celkového počtu 215 studovaných textů jich v srpnu vyšlo necelých 10 %. Během prvních dvou červencových týdnů 131, tedy nadpoloviční většina. Týden od 30. 6. do 6. 7. čítá 51 článků, mezi 7. a 13. červencem se objevilo 80 příspěvků. Na tomto počtu nese největší podíl kategorie 8. července - tento den bylo uveřejněno celých 23 textů.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že mediální pozornost byla věnována spíše postupnému vývoji konkrétních událostí. S přibývajícím počtem příspěvků narůstalo

i množství osob, s nimiž bylo možné články spojovat – s Michaelem Kocábem, Petrem Svinkou, nájemníky z Truhlářské, ředitelkou Ústavu pro informace ve vzdělávání Petrou Zieleniecovou (Galtung & Ruge, 1965).

Přestože ke třem zásadním událostem v kauze „Milada“ došlo během prvního týdne sledovaného období, hypotéza „**Nejvíce článků o squatterech bylo publikováno týden po vyklizení squatu Milada (období 30. 6. 2009 – 6. 7. 2009)**“ se nepotvrdila. Nejfrekventovanějším obdobím se ukázal být týden 7. – 13. července. H3) tedy neplatí.

Ad. d) Charakteristika mediální reprezentace squatingu

H4.1) Squateři, kterým byl dán prostor pro vyjádření v médiích, hájí ideje squatingu (např. Obsad' a žij, 2004: 6).

Squateři zaujímají pozici citovaného aktéra v 51 článcích. Při kódování byl počet citací v jednom příspěvku irelevantní, sledoval jsem pouze jejich přítomnost. Po detailnější analýze zaměřené pouze na texty, v nichž promlouvají squateři, jsem získal přesný počet citovaných vyjádření squaterů. Jednotlivých výpovědí ohraničených na začátku i na konci uvozovkami se ve zkoumaných příspěvcích objevuje 128 (jejich kompletní přepis v příloze).

Celkem 4 články mají charakter interview, nikoliv zpravodajského textu doplněného o citace. Primárně v těchto případech dochází k obecným promluvám na téma squaterství, komunitní život, boj proti systému, alternativní kultura. Tyto příspěvky rovněž dávají citovaným squaterům větší prostor k vyjádření svého názoru, ve zbývající přímé řeči se jedná spíše o stručný komentář dané problematiky.

Vždy se staví do opozice s protisquaterskými vyjádřeními (pochyby o poklidném soužití s jejich komunitou, nařčení z vandalismu a narkomanství), často kontrují informací o chvályhodných aktivitách.

„Jsme tady zatím slušní a ani hluk neděláme.“

mladý squater, 8. 7. 2009, Aha!

(reakce na nařčení z problematického soužití s nájemníky v Truhlářské ulici)

„My ale nechceme být žádné loutky.“

Teta Milada, 11. 7. 2009, Pražský deník

(reakce na možný záměr Svinky vystěhovat pomocí squaterů nájemníky z Truhlářské)

„Přitom spousta studentů chodila pravidelně na naše akce, na koncerty, na 80's party, na středeční promítání filmů nebo na pravidelný workshop D. I. Y. sítotisků.“

Tomáš, 16. 7. 2009, Reflex

(reakce na údajně nesnesitelné soužití squaterů z Milady a studentů z přilehlých kolejí)

„Je to příležitost ukázat, že „squaterské“ kulturní akce nejsou rejem alkoholu, drog a grilování malých dětí.“

squateři, 13. 7. 2009, Mladá fronta DNES

(komentář k pořádání nenahlášeného koncertu na Kampě)

Zajímavým fenoménem squaterských citací jsou časté protimluvy – ať již se jedná o vyjádření v rozporu s předchozími výroky, či vyjádření nerespektující ideje squatingu. Nejčastěji hovoří o svém majetku, ačkoliv squating zahrnuje jakoukoliv formu vlastnictví (Růžička, 2006).

„Vtrhli dovnitř a začali demolovat všechno, co jim přišlo pod ruku. I naše osobní věci.“

Štěpán Mareček, 1. 7. 2009, Pražský deník

„Stát nám sebral náš barák a my požadujeme autonomní centrum pro naši kulturu. Do nájmu nechceme!“

squateři, 8. 7. 2009, Blesk

Ve sledovaném období rovněž probíhá zajímavý vývoj squaterských pohledů na podnikatele Petra Svinku.

„Je to pravda, panu Svinkovi děkujeme, i když Miladu nám nenahradí nic.“

Petr, 4. 7. 2009, Pražský deník

„Firma pana Svinky představuje to, proti čemu bojujeme.“

squateři, 9. 7. 2009, Lidové noviny

„Využili jsme nabídky nepřítele, abychom mohli vědět o všech nekalých úmyslech hned.“

Teta Milada, 3. 8. 2009, Reflex

V žádném z analyzovaných článků se neobjevuje vyjádření squatera popírající hodnoty squatingu, souhlasné s komentáři policistů, popř. oslavující kapitalismus. Hypotézu „**Squateři, kterým byl dán prostor pro vyjádření v médiích, hájí ideje squatingu**“ se podařilo potvrdit, H4.1) tedy platí.

H4.2) Squating je ve sledovaných textech zobrazován ve výrazně negativním kontextu.

Ve studovaných člancích nelze hodnotit, je-li událost, které se konkrétní text věnuje, pozitivní či negativní. To je dáno samotným charakterem problematiky, již si autor článku vybral jako téma svého příspěvku (*gatekeeping*; Lewin, 1947; White, 1950). Lze ovšem posuzovat způsob, jakým o ní referuje.

Negativní konotace vyvolává 177 analyzovaných článků, tedy přes 80 %. Vzhledem k preferovaným tématům bytová otázka a trestná činnost je to dáno především přítomností slov: vystěhování, nelegální, potyčky, problémy. Neutrální, popř. pozitivní sdělení se objevují ve 162 případech, z čehož 37 příspěvků negativitu vůbec neobsahuje. Jedná se o texty se zaměřením na bytovou problematiku, v nichž se neřeší spory a nelegální obývání nemovitostí, na komunitní život a na sociální a kulturní centra.

Pětinu příspěvků nelze označit jako negativních. S přihlédnutím k událostem, které majoritně formují tematickou agendu referování o squatterech ve vymezeném časovém úseku (evikce, potyčky s policií, problematické přesuny squaterů), se jedná o překvapivě vysoké číslo. I přesto lze hypotézu: „**Squatting je ve sledovaných textech zobrazován ve výrazně negativním kontextu**“ (H4.2) tedy také platí.

3.12 Výzkumné závěry

Na základě potvrzených či vyvrácených hypotéz lze vyvodit výzkumné závěry a určit podobu mediálního obrazu squatera. Pro snazší orientaci závěry opět strukturují do čtyř výzkumných oblastí.

Ad. a) Tematická struktura referování o squatingu v souvislosti s kauzou „Milada“

Majoritní zaměření studovaných článků na bytovou problematiku vysvětluji skutečností, že squater je primárně spojován s bydlením. Typ squater asociuje obývání nemovitostí, nikoliv trestnou činnost. Osquatovat opuštěný dům bezpodmínečně neznamena jednat protiprávně. O konkrétní budovu nemusí vlastník projevovat zájem, přítomnost squaterů mu může být lhostejná – jednoduše řečeno „kde není žalobce, není ani soudce“. Ani v případě vymazání nemovitosti z katastru nelze squatery postihnout – budova tímto právně neexistuje (po určitou dobu se jednalo i o případ vily Milada).

Ad. b) Struktura aktérů přítomných v mediálním zpravodajství ve sledovaném období

Po rozdělení všech vystupujících aktérů do tří obecných skupin: squateři, veřejní činitelé (bezpečnostní složky, politici, úředníci) a veřejnost (vlastníci, nájemníci, sousedé, ostatní občané) lze konstatovat, že jsou všechny rozprostřeny rovnoměrně. Nicméně squateři ostatní 2 skupiny četností převyšují, jelikož se po celé zkoumané období jedná převážně o neměnnou obecně pojmenovanou skupinu, která však katalyzuje veškeré dění. Jediným veřejným činitelem, spojovaným se všemi etapami referování o kauze Milada, je Michael Kocáb. Udržet kontinuitu výskytu lze snáze u majoritně anonymního typu aktéra, než u jedné konkrétní elitní osoby.

Tou je ve zkoumaných člancích pouze Michael Kocáb, aktivně přítomný v analyzovaných člancích od evikce Milady. Autoři příspěvků se k němu vracejí v průběhu celého zkoumaného období, ačkoliv postupem času spíše připomínají jeho minulé kroky. Zhruba v polovině července totiž Kocáb v souvislosti se squaterý omezil své aktivity. Bylo to dáno především kritickým postojem veřejnosti k jeho iniciativním postupům.

Přibližně v době přelomu aktivní/pasivní Kocáb dostává kromě squaterů značný prostor podnikatel Petr Svinka. Média ho v jednotlivých etapách prezentují různými způsoby – nejprve jako Kocábova přítele, který squaterům pomáhá, následně jako majitele domu zbavujícího se pomocí squaterů nepohodlných nájemníků a v závěru jako developera ignorujícího památkáře.

Při zachování totožného dělení aktérů není překvapivé, že vyjádření squaterů nedosahují nadpoloviční hodnoty všech citací. V rámci jednotlivých vystupujících skupin opět dochází k nepatrně frekventovanějšímu uvádění squaterské přímé řeči, což lze vysvětlit umístěním squaterů coby nejčastěji zmiňovaných aktérů.

Ad. c) Intenzita mediální pozornosti ve sledovaném období

Za nejpodstatnější události v kauze Milada považují vystěhování vily 30. 6. 2009, demonstrování proti tomuto aktu před Ústavem pro informace ve vzdělávání 1. července 2009 a jednání o náhradním ubytování v následujících dnech. Veškeré události proběhly v prvním týdnu referování o squaterech z Milady. V rozmezí 7. 7. – 13. 7. 2009 se k tématu začali vyjadřovat noví aktéři (nájemníci z Truhlářské, veřejnost), objevovaly se nové skutečnosti (minulost Petra Svinky, pozadí situace v Truhlářské), na události prvního týdne se tak dalo nahlížet v širším kontextu a s odstupem. Z pohledu zpravodajských hodnot tedy média spíše než Práh pozornosti či Překvapivost (Hartley, 1982) upřednostňovala Kontinuitu a Zosobnění (Galtung & Ruge, 1965).

Ad. d) Charakteristiky mediální reprezentace squatingu

Squateri sdílejí minoritní názory společnosti ve vztahu k bydlení, politickému či právnímu zřízení státu. Podstatou squatingu je bojovat proti systému, tento postoj veřejně deklarují na demonstracích, ale i v běžné komunikaci. Mnozí z nich prezentují squating jako své neotřesitelné přesvědčení, avšak reálný vývoj vztahu k tomuto hnutí

je podstatně méně radikální. Trefně jej vystihují vyjádření dvou ex-squaterů, uveřejněná ve zkoumaných člancích.

„V devatenácti bych žádnou složenu nezaplatil, státní správě bych nedal korunu. Ale už jsem lapený v systému, složeny mě dohnaly.“

Lukáš Černý, 11. 7. 2009, Mladá fronta DNES

„Pro mě už to nejsou squatteři. Popřeli základní myšlenku squattingu – jít proti spekulantům, namísto toho jim jdou na ruku.“

Slavomír Tesárek, 3. 8. 2009, Reflex

Podobný postoj zaujímá i jeden bývalý squater nepromlouvající ve studovaných člancích.

„V dnešní době, v tomhle čase, jsem už jen virtuální squater a žiju s rodinou ... Teď už squatovat nebudu, budu s rodinou...“

básník Ticho, festival Máchův Šírák, Praha (Dokument, 2012)

Většina autorů analyzovaných textů nahlíží na squatting jako na společenský problém až nebezpečný jev. Často se o něm zmiňují v negativních souvislostech a odmítavým způsobem. Případné prospěšné aktivity, které podporují některé z idejí squattingu, např. pořádání kulturních akcí nebo renovace zašlých objektů, zůstávají v pozadí, či je autoři nezmiňují vůbec.

3.13 Konstrukce mediálního obrazu squatera

Výzkumná část práce měla přinést odpověď na otázku, jaký je mediální obraz squaterů v České republice v době od června do srpna 2009. Na základě kvantitativní obsahové analýzy článků vztahujících se k tématu z uvedeného období jsem získal následující charakteristiky mediální reprezentace squaterů v ČR:

- **V časovém rozmezí 30. června až 31. srpna 2009 referují česká tištěná média o squatingu v souvislosti s evikcí pražské vily Milada.**
- **Nejvíce pozornosti je tomuto fenoménu věnováno během přesouvání squaterů z vyklizené vily do nového bydliště v Truhlářské ulici.**
- **Squating je nejčastěji spojován s bytovou problematikou a je na něj majoritně nahlíženo v negativních souvislostech.**
- **Squateři vystupují v člancích jako většinoví aktéři a převážně anonymně. Z pojmenovaných aktérů dostávají nejvíce prostoru ministr pro lidská práva a menšiny Michael Kocáb spolu s podnikatelem Petrem Svinkou.**
- **Squateři, kteří se v médiích vyjadřují, hájí ideje squatingu.**

Závěr

Výsledný mediální obraz českých squaterů ve většině bodů odpovídá jeho předpokládané podobě. K případům, v nichž se závěry rozcházejí s předem stanovenými hypotézami, došlo pravděpodobně v důsledku přehnaného zobecnění pravidel pro zobrazování jiných minoritních skupin, např. bezdomovců či etnických menšin.

Dominantní téma zkoumaných textů (bytová otázka) je dáno specifickým obdobím v životě pražských squaterů, na které byla analýza zaměřena. Pokud bych se věnoval nekonfliktnímu období, během kterého squateři nečelili stěhování, daly by se očekávat vyšší hodnoty výskytu u témat komunitního života či sociálních a kulturních center, popř. by je téma bytové otázky nepřevyšovalo tak výrazným způsobem.

Majoritní vystupování veřejných činitelů se před samotným výzkumem jevílo jako samozřejmé – opět vzhledem k vypjaté situaci, do níž politici či bezpečnostní složky zasahovali poměrně hojně. Jejich početní umístění až za squatery si vysvětlují jako náhodu s přihlédnutím k faktu, že rozdíl ve frekvenci výskytu veřejných činitelů a squaterů nebyl závratný.

Můj osobní pohled na squatting se po analýze daných mediálních textů nezměnil, spíše se mi díky několika málo zmínek potvrdila pro mě poměrně zásadní skutečnost, a sice že squatting v České republice nemá v současné době podmínky pro to, aby přerostl v opravdový celospolečenský problém. Podíl na tom nesou sami squateři, pro které představuje jakousi přechodnou alternativu, či možnost demonstrovat mladickou nespokojenost.

Dokládá to mimo vyznění squaterských vyjádření i současná podoba pražského squattingu, kdy od vyklizení vily Milada došlo pouze k několika jednorázovým obsazením neobývaných objektů (např. staré lázně na Albertově, zámek Cibulka v Košířích, či opakované akce v okolí Milady) (Teta Milada, online).

Summary

Theoretic part of the bachelor work is focused on media mechanisms, imaging minorities and general definition and history of squatt phenomenon. For the research of Czech press I've chosen method of quantitative content analysis.

Final media image of Czech squatters mostly responses to its predictable form. When conclusions are opposite to hypothesis formed before, it is probably consequence of extreme generalized rules of imaging other minorities, for example homeless or ethnic groups.

Dominant theme of researched texts is a question of housing due to specific period in Prague-squatters life, which was the aim of the analysis. If I would have been interested in non-conflict times, when squatters didn't face eviction, appearance of community life or social/cultural themes should have been predictable in higher amounts, or these themes shouldn't have been overridden by housing theme so much.

Majority appearance of public figures seemed to be obvious before analysis – due to extreme situation with strong participation of politics or security elements again. I think, its numerous position behind squatters may be just a chance, respecting fact, that difference between frequency of squatters/public figures appearance isn't dizzying.

My own view to squatting is the same like before the analysis. Due to some mentions, important fact was confirmed – that squatting in The Czech Republic hasn't got good conditions to outgrow into a problem of the whole society. Squatters participate on this fact because squatting is just a temporary alternative for them or a way to demonstrate their youth dissatisfaction.

Examples of this fact are meaning of their declarations and today's form of Prague squatting. After the eviction of Milada, just a few of objects were occupied (for example old spa Albertov, castle Cibulka or space around villa Milada) (Teta Milada, online).

Použitá literatura

- BOYD-BARRETT, O. (ed.) *News agencies in the turbulent era of the internet*. Barcelona: Col·leccioLexikon, Generalitat de Catalunya, 2010. ISBN 978-84-393-8303-1.
- BURTON, G. – JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. 2. vyd. Barrister Principal, 2008, 392 s. ISBN 8085947676.
- DUFKOVÁ, I. - UHL, P. - ZLÁMAL, J. *Policie a sociální radikalismus*. 1. vyd. Praha: Český helsinský výbor a Střední policejní škola MV v Praze, 2001, 83 s. ISBN 80-239-5688-4.
- FAIRCLOUGH, N. *Media discourse*. London: Edward Arnold, 1995. 214 s. ISBN 0-340-063222-4.
- FISKE, J. *Television culture*. 2nd ed. London: Routledge, 2011. ISBN 0-203-83715-0.
- FRONEK, J. *Velký anglicko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Leda, 2006. 1734 s. ISBN 80-7335-071-8.
- GALTUNG, J. – RUGE, M. The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, 1965, no. 1, s. 64 – 90.
- GAMSON, W. A. - CROTEAU, D. - HOYNES, W. - SASSON, T. Media images and the social construction of reality. *Annual Review of Sociology*, 1992, vol. 18, s. 373-393.
- GROSSBERG, L. - WARTELLA E. - WHITNE, D. C. 2nd ed. *Media making: Mass media in a popular culture*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2006. ISBN 0-7619-2543-0.
- HAGEN, L. – KONČELÍK, J. - REIFOVÁ, I. - SCHERER, H. - SCHULZ, W. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 149 s. ISBN 8024608278.
- HALL, S. *Cultural representations and signifying practices*. 1st ed. London: The Open University, 1997. ISBN 0-7619-5431-7.
- HALL, S. Encoding, decoding. In DURING, S. (ed.). *Cultural studies reader*. 1st ed. London: Routledge, 1993. ISBN 0-415-07708-7.
- HARTLEY, J. *Understanding news*. 1st ed. London: Routledge, 1982. ISBN 0-415-03933-9.
- JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 208 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
- KLOSOWSKA, A. *Masová kultura*. Praha: Svoboda, 1967. 271 s. ISBN 83-920319-1-1.

- KLVAČOVÁ, P. - BITRICH, B. *Jak se (ne)píše o cizincích*. 1. vyd. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2003. 72 s. ISBN neved.
- KOČÍ, A. a kol. *Universum*. Praha: Odeon, 2001. 656 s. ISBN 80-207-1070-3.
- KOL. AUT. Experimentální sokolík č.1. *Sborník textů o squatingu*. 1. vyd. Praha: Bezmocnost.co, 2005, 36 s.
- KOL. AUT. *Obsad' a žij. Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990-2003*. 2. vyd. Praha: Obzor, 2004. 41 s. ISBN neved.
- KŘÍŽEK, L. *Americká občanská válka*. Praha: X-EGEM, 1994. 154 s. ISBN neved.
- KŘÍŽKOVÁ, M. *Cizinci, našinci a média*. 1. vyd. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2007, 106 s. ISBN 80-239-8475-6.
- KŘÍŽKOVÁ, M. Dynamika obrazu uprchlíků v médiích. In *Cizinci, našinci a média*. 1. vyd. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2007, s. 7–18. ISBN 80-239-8475-6.
- KŘÍŽKOVÁ, M. Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů. In *Cizinci, našinci a média*. 1. vyd. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2007, s. 48-53. ISBN 80-239-8475-6.
- KŘÍŽKOVÁ, M. Romové, volby na Vsetínsku a starosta Čunek na stránkách českého tisku“. In *Cizinci, našinci a média*. 1. vyd. Praha: Multikulturální centrum Praha, 2007, s. 95-105. ISBN 80-239-8475-6.
- LEWIN, K. Frontiers in group dynamics. *Human Relations*, 1947, vol. 1, no. 2, s. 143–153.
- MCCOMBS, M. E. - SHAW, D. L. The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 1972, vol. 36, no. 2, 176 s. ISSN: 0033-362X.
- MIKUŠ, M. Romové jako mediální forma života. In *Link 12*. 1. vyd. Praha: Člověk v tísni, 2006, s. 6.
- POINDEXTER, P. M. – MERAZ, S. *Women, men, and news*. 2nd ed. Taylor & Francis, 2008. ISBN 0-203-87727-6.
- POSPÍŠIL, F. - ŠIMÁČEK, M. – VOCHOCOVÁ, L. (eds.). *Očernění. Etnické stereotypy v médiích*. 1. vyd. Praha: Člověk v tísni, společnost při ČT – o. p. s., 2003. ISBN neved.
- RENZETTI, J., CURRAN, D. *Ženy, muži a společnost*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.
- RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 207 s. ISBN 80-7254-859-X.

SEDLÁKOVÁ, R. Mediální konstrukce reality – Repräsentace druhých. In FORET, M.- LAPČÍK, M. - ORSÁG, P. *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 431 s. ISBN 978-80-244-2023-3.

SHEEN, J. *Squatting as a Solution Not a Symptom*. 1st ed. Legal Studies Honors Thesis, 2007.

SNOW, D. A. - ANDERSON, L. Identity work among the homeless: The verbal construction and avowal of personal identities. *American Journal of Society*, 1987, vol. 92, no. 6. s. 115-133.

TRAMPOTA, T. – VOJTĚCHOVSKÁ, M. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

WHITE, D. M. The "gate keeper": A case study in the selection of news. *Journalism Quarterly*, 1950, no. 27, s. 383–391.

WOHLMUTH, P. Obrana „zastaralého“ a rozpoznávání hranic. *Svobodná mysl*, 1997, no. 10, 60 s.

WOLFSFELD, G. *Media and political conflict. News from the Middle East*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 1st ed. ISBN 0-521-58045-5.

Internetové zdroje:

Bezdomovectví - charakteristika. [online] URL: <<http://www.icm.cz/bezdomovectvi-charakteristika>> [cit. 2012-09-14].

Etický kodex novináře. 1998. [online] URL: <http://syndikat-novinaru.cz/index.php?web=1&main=5&sub=36&main_tit=Etika&sub_tit=Eticky_kodex> [cit. 2013-05-12].

Squatting v České republice. [online] URL: <<http://www.my-sites.com/squatting>> [cit. 2013-05-13].

Subkultury ve společnosti, kontrakultura; rasismus, extremismus, xenofobie. [online] URL: <<http://ucenischalupou2.chytrak.cz/zsv/1.htm>> [cit. 2011-09-05].

Teta ze squatu Milada. [online] URL: <<http://tetamilada.blogspot.cz/2009/08/squatter-i-obsadili-nevyuzivanou.html>> [cit. 2013-05-15].

Vyklizení squatu Milada. [online] URL: <<http://www.antifa.cz/content/vyklizeni-squatu-milada>> [cit. 2011-09-05].

Zákon o vlastnictví bytu. [online] URL: <<http://www.portalsvj.cz/legislativa/72-1994-sb-zakon-o-vlastnictvi-bytu>> [cit. 2011-05-13].

Ostatní zdroje:

[DVD-ROM] Obsad' a žij. Zdeněk Chaloupka, 2012.